

Intervenció arqueològica al forn de Can Terrers.

(La Garriga, Vallès Oriental)

Agost 2018; setembre de 2019;
juliol de 2020

Núm. Expedient:

470 K121-N314 2018/1-22433

470 K121-N314 2019/1-26218

470 K121-N314 2020/1-29434

Daniel Moly Fernández

Mireia Crespo Selfa

Montserrat Piñeiro Costán

ABANS. SERVEIS CULTURALS S.L.

c. Ventura Plaja 30-32, Àtic 1^a

08028 Barcelona

Telf.: 667 746 340 /637 794 864

ivansalvado.abans@gmail.com /jordichoren.abans@gmail.com

www.facebook.com/Abans

Coordinació projecte

Jordi Chorén Tosar

A handwritten signature in black ink, consisting of several overlapping loops and a long horizontal stroke at the end.

Direcció 2018

Daniel Moly Fernández

A handwritten signature in black ink, featuring a large, stylized initial 'D' followed by a series of horizontal and diagonal strokes.

Direcció 2019

Mireia Crespo Selfa

A handwritten signature in blue ink, with a prominent, stylized initial 'M' and a long horizontal stroke.

Direcció 2020

Montserrat Piñeiro Costán

A handwritten signature in black ink, with a large, stylized initial 'M' and a long horizontal stroke.

A Barcelona, 25 d'agost de 2021

Índex

Fitxa tècnica.....	5
Motius de la intervenció	6
Localització.....	8
Marc geogràfic i geològic.....	9
Síntesi històrica i antecedents arqueològics.....	12
Elements protegits	14
Antecedents arqueològics	15
Metodologia	16
Desenvolupament dels treballs arqueològics	17
Campanya 2018.....	17
Campanya 2019	18
Campanya 2020.....	19
Descripció estratigràfica	20
Comparació tipològica i funcional: els forns d’obra i el forn de calç.....	27
Els forns d’obra o teuleres.....	27
Els forns de calç o calcineres.....	30
Conclusions i interpretació.....	35
Afectació arqueològica.....	39
Bibliografia.....	40
Annexos.....	43
Annex 1.....	44
Fitxes	44
Llistat general d’Unitats Estratigràfiques.....	45
Fitxes d’unitats estratigràfiques.....	46
Fitxes d’estructures.....	52
Fitxes de paviments	60
Fitxes de negatius i interestrats.....	62
Annex 2.....	65
Inventaris.....	65
Inventari de material arqueològic	66
Inventari campanya 2018	67
Inventari campanya 2019	68
Inventari campanya 2020	69

Annex 3.....	70
Documentació fotogràfica.....	70
Annex 4.....	84
Planimetries	84
Índex de plànols	85

Fitxa tècnica

Nom de la intervenció	Forn de Can Terrers
Municipi	La Garriga
Comarca	Vallès Oriental
Coordenades UTM ETRS89	X: 4400596.9 / Y: 4613440
Alçada	223m snm
Tipus de jaciment	Urbà.
Tipus d'intervenció	Preventiva
Tipus d'activitat	Control i excavació
Resultat de la intervenció	Positiu
Cronologia	Segle XVIII
Dates de la intervenció	Permís D. Moly: 08/08/2018 - 10/08/2018 Permís M. Crespo: 09/09/2019 - 20/09/2019 Permís M. Piñeiro: 13/07/2020 - 24/07/2020
Coordinació	Jordi Chorén Tosar
Direcció arqueològica	Daniel Moly Fernández; Mireia Crespo Selfa; Montserrat Piñeiro Costán
Arqueòleg tècnic	Jordi Chorén Tosar
Oficials d'arqueologia	Carles Aguilar Gil, Virginia Cepero González, Elisenda Gimeno Jiménez, Marcel Olivé Taché, Alba Tenza Ferrer, Jordi Serra Molinos, Adriana Vilardell Fernández
Dibuix de camp	Jordi Chorén Tosar
Topografia	ABANS Serveis Culturals s.l.
Infografia	Jordi Chorén Tosar
Inventari dels materials	Marcel Olivé Taché
Col·laborador	Sr. Jaume Oliver, historiador
Propietari de la finca	Ajuntament de La Garriga
Règim jurídic de la finca	Públic
Promoció i finançament	Ajuntament de La Garriga
Sigla	FCT
Superfície total de l'element	28m ²
Superfície afectada	-
Protecció existent	-

Motius de la intervenció

El Forn de Can Terrers es troba localitzat a una zona situada a la banda sud de la capella de Santa Maria del Camí, a l'oest de la carretera N-152a, situant-se dins i molt a prop de diverses àrees de protecció de jaciments arqueològics, recollits pel Pla Especial de Protecció del Patrimoni de La Garriga (PEPP), evidenciant la forta ocupació humana d'aquesta àrea ja des d'època romana. Concretament es troba dins de les àrees de protecció de la *Necròpolis de can Terrers* (Fitxa A54, del Patrimoni arqueològic) i del Veïnat de Santa Maria del Camí (Fitxa A70, del Patrimoni arqueològic). A més també es troba a prop de les àrees de protecció de la *Villa romana de can Terrers* (Fitxa A35, del Patrimoni arqueològic) i del traçat hipotètic de la *Via romana* (Ausa-Barcino), que posteriorment evoluciona cap al camí ral medieval (Fitxa A35, del Patrimoni arqueològic), els quals es podrien estendre per aquest sector.

Amb la voluntat de recuperar i senyalitzar l'estructura del forn de Can Terrers, de cronologia d'època moderna, des de la regidoria de cultura de l'Ajuntament de La Garriga, es contactà l'any 2018 amb l'empresa ABANS Serveis Culturals s.l., per realitzar una primera campanya d'intervenció promoguda per l'Ajuntament de La Garriga, per tal de recuperar l'estructura del forn que s'intuïa en el límit del Parc d'Aventures realitzat l'any 2017, i així poder-lo integrar com una peça més del patrimoni arqueològic i arquitectònic dels entorns de la masia de Can Terrers. Aquesta primera intervenció fou dirigida per l'arqueòleg Daniel Moly de l'empresa ABANS Serveis Culturals s.l.

En aquella primera campanya es va poder constatar que es tractava d'una estructura de majors dimensions de l'esperat, podent-se excavar i documentar tant sols la seva façana principal, amb la boca d'accés i el passadís de comunicació cap a la cambra de combustió. Per manca de recursos la intervenció es va haver d'aturar, senyalitzant-se i protegint-se degudament l'estructura.

L'any 2019, un cop ja realitzat un estibat del passadís d'accés i la protecció amb tanques del perímetre de la zona a intervenir, es realitzà una segona campanya d'intervenció, que va permetre l'excavació dels nivells d'enderroc i reblert de la cambra de combustió del forn, tot podent-se comprovar que no es conservaven pràcticament restes de cap cambra superior. Tanmateix, no es va poder arribar al que es pensava era el fons de la cambra inferior degut a la gran potència conservada. Aquesta segona campanya fou dirigida per l'arqueòloga d'ABANS Serveis Culturals s.l. Mireia Crespo.

Finalment, l'any 2020, des de la regidoria de cultura de l'Ajuntament de La Garriga, amb la voluntat de continuar amb el projecte de recuperació del forn, sol·licità a l'empresa ABANS Serveis Culturals s.l. una nova campanya d'excavació, per tal d'exhaurir els nivells de reblert i assolir el fons de la cambra inferior. Tanmateix, durant la realització dels treballs es va poder comprovar que el que es pensava que era un forn d'obra en realitat era un forn de calç, i la seva cambra continuava molt per sota del nivell del passadís d'accés. Degut al risc de caiguda de les parets, es va realitzar una rasa-sondeig al seu tram central, sense poder arribar al seu fons. Cal mencionar que, segons indicacions de la regidoria de cultura, durant el temps transcorregut en el període de confinament per la COVID-19, les intenses pluges van ocasionar algun esllavissament puntual dels elements superiors i dels sistemes d'apuntament provisional que s'havien instal·lat després de la campanya de 2018. Degut als problemes que derivarien de l'excavació total de l'element, des de la regidoria de cultura es decidí aturar els treballs d'excavació per tal de poder garantir la preservació del forn, finalitzant així els treballs d'intervenció arqueològica.

Les tres campanyes arqueològiques es van dur a terme sota la coordinació científica de l'arqueòleg Jordi Chorén Tosar, tot assumint la direcció tècnica dels treballs els arqueòlegs Daniel Moly (2018), Mireia Crespo (2019) i Montse Piñeiro Costán (2019), membres de l'equip d'ABANS Serveis Culturals, sl.

Localització

Fig. 1. Plànol topogràfic de situació de la intervenció. Extret de: www.icc.cat., retocat. Basat en base topogràfica E: 1/5000

Fig. 2. Ortofotomapa de situació de la intervenció. Extret de: www.icc.cat., retocat. Basat en base topogràfica E: 1/5000

Municipi	La Garriga
Comarca	Vallès Oriental
Context	Zona agrícola. Al nord del torrent de Malhivern i a l'oest de la ctra N152a.
Coordenades UTM ETRS89	X: 4400596.9 / Y: 4613440.2
Alçada	223m snm.

Marc geogràfic i geològic

El municipi de La Garriga s'ubica a la comarca del Vallès Oriental, el qual queda englobat dins de la Depressió Prelitoral, entre la serralada litoral, al sud i sud-est, el massís del Montseny al nord-est, i les muntanyes de Sant Llorenç de Munt fins els Cingles de Bertí al nord i l'oest. La formació de gran part d'aquesta depressió, amb valls al·luvials fèrtils, correspon a dipòsits d'era quaternària i miocènica (veure fig. 3).

Cap al sud-oest, a l'àrea del riu Llobregat la depressió es fa més abrupta i menys fèrtil, convertint-se en una fossa tectònica encaixada entre una gran falla situada al nord, la qual passa per Olesa i Esparreguera, i una altra que voreja la serralada Litoral i segueix el curs de l'Anoia i la riera de Rubí. El Llobregat marxa perpendicularment a aquests conjunts, rebaixant les terres que uneixen el Vallès i el Penedès, al mateix temps que forma una plana al·luvial relativament àmplia (LLOPIS, 1943).

El jaciment es troba situat a l'aiguabarreig del riu Congost amb el riu Mogent, que, conflueix en el riu Besòs, i esdevé un dels eixos vertebradors de la comarca del Vallès. Aquests rius, juntament amb altres afluents com la Riera del Tenes, la riera de Cànoves, o la riera de Caldes, són terrasses fluvials que geològicament tenen conjunts de sediments amb graves, llims i argiles que s'atribueixen a l'Holocè.

A la resta de la Depressió Prelitoral ens trobem amb argiles i gresos arsènics de formació miocènica que passen gradualment a argiles grogues i fosques cap al sud. Les arcoses són el producte de la meteorització, transport i sedimentació del granit de la Serralada Prelitoral. Litològicament, consisteix en abundants grans de quars, feldspats (completament caolinitzats) i, en menor proporció, miques. Presenten intercalacions de nivells conglomerics grisos amb

Era	Període	Època	Edat Absoluta (milions d'anys)		
CENOZOIC	Quaternari	Holocè	0,01	Plegaments alpins	
		Pleistocè	1,8 aprox		
	Terciari	Neogen	Pliocè		5,0
			Miocè		22,5
		Paleogen	Oligocè		37
	Eocè		55		
			Paleocè		65
MESOZOIC (secundari)	Cretaci		141	Plegaments hercínians	
	Juràssic		195		
	Triàsic		230		
PALEOZOIC (Primari)	Permià		280	Plegaments hercínians	
	Carbonífer		345		
	Devonià		395		
	Silurià		435		
	Ordovicià		500		
	Cambrià		570		
PRE-CAMBRIÀ					

Fig. 3. Taula de les unitats cronoestratigràfiques, segons J.Nuet (RIBA, BOLÒS, PANAREDA, NUET, GONZÀLVEZ, 1979)

matriu sorrenca sense cimentar també de formació miocènica. Els còdols són de pissarra, quars, calcària, roques granítiques, quarsita i gres. Cap a la part superior disminueixen els còdols calcaris i augmenten els de pissarra i quars. La disposició sedimentària és en forma de canals, amb el contacte inferior erosiu i ondulat, i el pla superior pla, paral·lel i net. La direcció de l'aportació és N-S en sentit nord.

Les planes i valls que trobem arran de la Depressió Prelitoral es troben vertebrades per rius i rieres que fan d'aquestes terres zones fèrtils biològicament. Per tant, és fàcil comprendre perquè el poblament prehistòric d'aquesta zona es va concentrar a les valls i planes, ja que eren les úniques aptes per a una població estable del neolític fins al Bronze Final, que necessitava camps per al conreu i pastures per als ramats.

Aquestes regions foren àmpliament transitades en temps històrics, concretament durant l'època romana –Via Augusta i les seves desviacions cap a Barcino–, i a partir de l'edat mitjana, amb les vies ramaderes. Aquest Pla Prelitoral jugarà doncs un paper de primer ordre en aquest capítol de comunicacions, relegant-se a un segon nivell el Pla de Marina, poc apte per al trànsit degut a la seva relativa estretesa i la insalubritat de les seves terres.

Al sud ens trobem la Serralada Litoral que, geològicament, està formada de forma majoritària per granodiorites. Els minerals essencials que formen aquesta roca plutònica són: plagiòclasi, quars, biotita i ortosa. Es troba creuada per alguns dics de pòrfir de diferent composició. Tenim els filons de roques de composició sienítica a monzodiorítica que formen cossos de geometria globular o dics d'escassa continuïtat lateral, també pòrfirs àcids principalment monzogranítics i quarsdiorítics i en menor abundància granítics, sienogranítics, granodiorítics i diorítics, amb orientació principalment NE-SW.

Seguint el riu Congost, i el que esdevindrà en la seva època la via romana des de Semproniana (potser l'actual Granollers) fins a Ausa (Vic) cap al nord, entrem en una heterogeneïtat de components litogeològics a les dues bandes del riu Congost. A la banda est del riu tenim calcoesquistis i calcàries argiloses grises i groguenques, així com granits porfírics. Més cap a l'est, i formant la falda oest del massís del Montseny, tenim dos grans formacions de cornubianites, pissarres i pissarres satinades amb intercalacions de bancs poc potents de quarsita i roques carbonatades. Constitueix el tram superior de la sèrie metasedimentària de les Guillerries, que aflora també en l'últim tram del riu Besòs.

A la banda oest del riu Congost ens trobem amb els Cingles de Bertí i una litologia més homogènia. A la vora d'aquest accident físic i al costat del riu Congost ens trobem amb una sèrie alternant de gresos silícis de gra fi i argiles vermelles amb intercalacions de nivells de conglomerats i un contingut important en miques. En la mateixa línia ens trobem amb una sèrie litològica de dolomies de gra fi seguides de bancs de calcàries dolomítiques ben estratificades, amb fucoïdes i, esporàdicament, nòduls de sílex (Triàsic mitjà-superior). A sobre dels Cingles de Bertí i cap a l'oest trobem una gran extensió de margues blaves fossilíferes amb limotites vermelles. Aquestes margues tenen un aspecte característic i són més sorrenques cap a l'est. Dins aquesta unitat cartogràfica s'intercalen nivells de gresos amb ciment esporític, calcàries bioclàstiques, margues grises i, ocasionalment, conglomerats a la base.

Hidrogràficament, la comarca del Vallès Oriental està ben beneficiada amb diverses rieres com la del Tenes, Cànoves, Caldes o Mogent que seran afluents de rius una mica més grans com el Congost i el Besòs. Aquestes rieres i rius seran els camins i vies de pas que travessaran les serralades i línies de muntanya, com a exemple el Besòs i la Tordera per a la Serralada Prelitoral.

El clima d'aquesta àrea es mou entre el de tipus mediterrani litoral i el mediterrani de muntanya mitjana, dins la zona del Montseny. Els hiverns acostumen a ser suaus, no gaire freds i una mica humits, amb els estius calorosos i secs.

Pel que fa a la flora de la comarca del Vallès Oriental, la trobem representada en el següent esquema de la distribució de la superfície arbrada comarcal ocupada per les diferents espècies (figura 4). La superfície corresponent a cada espècie s'ha determinat a partir del nombre d'estacions on l'espècie és dominant. A la dreta trobem el nombre de peus (en milers) de les diferents espècies. Les existències s'han determinat a partir de totes les estacions on és present l'espècie.

A destacar que en superfície arbrada, el *Pinus halepensis* i el *Pinus pinea* són força representats, mentre que en el nombre de peus és el *Quercus ílex* (alzina) el que es troba sobrerrepresentat, deixant a la resta en menys de la meitat i força igualats respectivament.

Síntesi històrica i antecedents arqueològics

L'orografia vallesana ha ocasionat que, des de la prehistòria, aquesta plana fos utilitzada com a via de pas paral·lela al litoral i de comunicació entre l'interior i la costa. Per aquest motiu s'hi traçaren el pas de la Via Augusta i altres vies principals (tot seguint rutes usades ja anteriorment pels pobles autòctons), i també fou una de les zones més ràpidament romanitzades de la península.

Els primers establiments romans del Vallès daten de finals del segle II aC tot i que la majoria es situen cronològicament al segle I aC. Es concentren en tres àrees principals: la vall del Mogent, la vall del Tenes i la vall del Congost, zones al·luvials extremadament aptes per l'agricultura.

Actualment, mercès als treballs realitzats a la zona en els darrers seixanta anys, es pot dir que el procés de romanització fou molt intens des d'època republicana. Del segle II aC destaquen vil·les de fundació itàlica com can Martí, a Samalús o can Santa Digna i la Bòbila Ramoneda a les Franqueses del Vallès. Del segle I aC destaquen les vil·les de Can Terrers (La Garriga), de can Berengueret (Samalús) o can Bertran (Les Franqueses del Vallès). Durant l'època imperial el nombre de jaciments s'incrementa considerablement, amb la creació de nombroses villae i vicus de nova planta com Santa Maria de Llerona a les Franqueses del Vallès, el Pedró i ca n'Illa a la Garriga o can Llivants a Samalús. El nombre de vil·les documentades en època baix – imperial és inferior, fet que podria indicar un retrocés del poblament.

L'ocupació romana del municipi de La Garriga s'articula a l'entorn de la via romana que travessa la vall del Congost. L'elaboració de l'inventari del patrimoni arqueològic del municipi va permetre documentar un total de 35 jaciments romans. Aquests tendeixen a ocupar les zones planeres i les cotes baixes, a tocar amb la via esmentada. D'aquests jaciments només les vil·les de Can Terrers i Can Noguera han estat excavades parcialment en els últims anys.

La vil·la de Can Terrers, és una de les que presenta una pervivència cronològica més àmplia. Els materials més tardans que han proporcionat les excavacions s'adscriuen als segles IV i V dC. Això no obstant, diversos autors han destacat la possibilitat d'una ocupació visigòtica que enllaçaria amb el període alt – medieval documentat a través de l'ermita romànica de Santa Maria del Camí. (MAURÍ, J. 1949).

Pel que respecta a la població actual, el primer document amb referències de La Garriga és del 966 i ja el 1397 el poblament tenia prou importància per rebre el títol de Batllia. Des de l'edat mitjana, el poble constitueix un centre destacat en el camp de la producció agrícola i un actiu nucli artesanal, amb diferents veïnats. Un dels veïnats que es documenten abans de 1348 al terme de La Garriga és el veïnat dels Banys, al qual se li dona aquest nom per la seva situació a la rodalia de la deu termal a través del carrer dels Banys fins arribar a la Plaça Santa Elisabet. I ja en època medieval, un altre d'aquests veïnats que apareix a la documentació és el de Sant Macari, a la zona que es troba afectada pel present projecte de remodelació.

Segons la informació documental recollida per en Jaume Oliver, les primeres referències escrites sobre l'existència d'uns banys comencen arran de la transferència dels dominis del cavaller Romeu de Congost al canonge garriguenc Pere de Noguera l'any 1282. La Pia Almoïna succeï el canonge Pere Noguera l'any 1316 i poc després va establir una peça de terra 'en lo lloch dit banys'. El 1326 apareix el primer document dels arxius locals que fa referència als mateixos banys en la confirmació per part del monestir de Santa Anna de Barcelona al garriguenc Pere de Pujol d'una terra (*'in torrente qui discurrit in balneis sive bayns dicte parrochie*).

La presència de la deu termal i dels primers banys va impulsar la creació d'un nucli de cases, de les quals es té constància a partir de 1317 (*'duo solia domorum'*) i 1329 (*'peciam terre cum domibus in ea constructis*). Durant el segle XIV les cases es van anar fent més nombroses fins a configurar un petit veïnat dotat de plaça ('Plasa dels Bayns', any 1397) que a principis del segle XV ja era conegut com a 'pobla dels banys' ('la pobla dels banys de Sent Steva de La Garriga', any 1405). La "pobla" també era coneguda amb el nom de "sagrera" (*'sacraria ipsius parrochie Sancti Steffani'*, any 1485), pel fet de trobar-se a la rodalia immediata de la capella de Sant Macari, construïda per Maria Serra, tinent del primer hospital de banys garriguenc, l'any 1364.

Dues d'aquestes cases van estar dotades de banys. La primera fou la casa de banys dels barcelonins Serra, documentada a partir de l'any 1347, en l'emplaçament dels quals es va construir després el mas Caselles que l'any 1466 va incorporar les cases amb els banys. Una altra fou la de Can Mallol, bastida a partir de l'establiment que l'any 1400 el rei Martí I va fer a Pere Mallol de les aigües sobrants de l'hospital i casa de banys dels Serra. El conjunt dels banys, farga, trull i cas del mas Caselles, el conjunt de Can Mallol i la resta de cases, hostals i obradors que van proliferar durant el segle XVI van fer créixer el nucli cap al nord seguint el camí ral. A mitjans del segle XVI ja es diferenciaven clarament 'lo carrer de La Garriga e la plaça del mateix poble' (any 1562).

No fou però fins el segle XIX en que el potencial termal i l'arribada del ferrocarril (1875) es van conjurar per forjar el poble actual. A cavall de la indústria balneària, La Garriga esdevé un punt d'atracció per l'estiueig de la burgesia barcelonina, qui deixa la seva empremta amb la construcció de nombroses cases modernistes i noucentistes. Ja al segle XX la població segueix el seu creixement impulsat, ara, per indústries com la fusta i el tèxtil i per l'arribada de nous residents procedents de la conurbació de Barcelona.

Elements protegits

L'espai que ens ocupa es troba proper als límits de protecció de diversos elements patrimonials, establerts pel Pla Especial de Protecció del Patrimoni (PEPP) de La Garriga.

➤ **Via Romana (Codi A44). Protecció Jaciment.**

El camí del Congost constitueix un dels eixos de comunicació més importants de la comarca. Pertany a un pas natural que comunica Barcelona amb Vic, aprofitant els passos del Congost i del Besòs. Està ampliament documentat en època medieval, però és possible que funcionés amb molta anterioritat, essent possible que ja fos utilitzat en època ibèrica. En època romana ja se li hauria donat una major funcionalitat, tal i com demostren la gran quantitat de jaciments que el voregen.

➤ **Vil·la romana de Can Terrers (Codi A35). Protecció jaciment.**

La vil·la romana de Can Terrers es troba a la part més elevada d'una terrassa fluvial delimitada al nord pel torrent de Malhivern i al sud pel torrent de Can Grau, a l'est de la carretera N-152 de Granollers a La Garriga. Amb notícies des de l'any 1870, s'hi ha realitzat diverses intervencions arqueològiques que han permès identificar una gran i important vil·la romana fundada al segle I aC i abandonada al segle V dC, edificada al costat de la via d'Auso a Barcino, es coneix un *balneum* actualment visitable, i altres edificis relacionats amb tasques agropecuàries (elaboració de vi, rentat,...).

➤ **Veïnat de Santa Maria del Camí (Codi A70). Espai d'expectativa arqueològica/paleontològica.**

Es trobava a la immediata rodalia de la capella homònima, segurament seguint el camí ral que discorria a tocar de les parets del temple. Vistes des de l'interior del mas Terrers, les cases del veïnat quedaven a la banda de migdia de l'església. La primera referència

de l'existència d'un assentament relacionat amb la capella és l'any 1251, quedant abandonades a partir de la Pesta Negra, no havent constància de que les cases es tornessin a habitar. Possiblement les seves runes van ser incorporades a Can Terrers, que experimentà un gran creixement a partir de la Baixa Edat Mitjana.

➤ **Necròpolis de la vil·la romana de can Terrers (Codi A54). Protecció Jaciment.**

Es situa al sector occidental de la vil·la romana del mateix nom, just on actualment es troben la masia de Can Terrers i la capella de Santa Maria del Camí i el seu entorn immediat. Es tenen referències a l'aparició de diverses sepultures aparegudes al llarg del segle XX, però no se'ls pot atribuir una cronologia concreta.

Antecedents arqueològics

A part de les intervencions realitzades al jaciment de la vil·la romana de Can Terrers, molt a prop de l'àrea objecte de control, a l'altre banda del torrent de Malhivern, es van dur a terme dues campanyes de control arqueològic a la finca de Santa Maria de Can Terrers.

-L'any 2006, es realitzà la documentació dels perfils d'una rasa ja efectuada, en la qual semblava haver-se identificat restes d'enterraments, relacionables amb la capella, i un fragment d'*opus signinum*. Tanmateix, aquest fragment resultà trobar-se en posició secundària, reaprofitat per fer de paret d'un col·lector que desguassa al torrent, i les restes òssies corresponien a dos cavalls de la masia que havien estat inhumats en època contemporània (CHORÉN, J. 2006).

-L'any 2007, es realitzà una nova intervenció de control dels treballs de remodelació del pati interior de Santa Maria de Can Terrers, els resultats de la qual també foren negatius, detectant-se tant sols restes d'estructures contemporànies de la pròpia masia (CASTELLÀ, A. 2007).

-L'any 2017, es realitzà els treballs de control arqueològic per la instal·lació del Parc d'Aventura de Can Terrers, situat a la zona de la ribera de la riera de Malhivern, la qual havia estat terraplenada amb posterioritat a la darrera actuació arqueològica a la zona. Durant aquests treballs, fora del límit de l'actuació, es va poder documentar la presència d'un mur que aflorava parcialment, en el qual hi havia una datació visible. Per tal de caracteritzar aquesta estructura, s'iniciaren els treballs que es recullen al present escrit, el qual s'ha pogut constatar que es tractava de la façana del forn de calç de Can Terrers (MERINO, M., 2017).

Metodologia

Degut a les característiques de la intervenció, aquesta es va iniciar amb la realització d'un sondeig arqueològic manual i un altre fet amb màquina retroexcavadora sota control arqueològic. A partir d'aquest punt es va efectuar la documentació i excavació de l'element seguint els mètodes arqueològics tradicionals, basats en el registre de les dades a través del model de fitxa proposat per Harris-Carandini. Aquest consisteix en registrar objectivament els elements i estrats que s'exhumen realitzant una numeració d'aquests en forma d'Unitats Estratigràfiques (UE), que permeten la individualització de cada element.

Cada Unitat Estratigràfica es troba registrada en una fitxa de camp (en aquest cas s'utilitza la dissenyada per l'empresa d'arqueologia ABANS s.l., on s'indica la situació del jaciment, i les característiques de l'estrat (color, textura, consistència, materials que conté, cronologia aproximada, etc...), de l'estructura (tècnica constructiva, materials emprats, mides, etc...), del paviment o de l'element negatiu. Les UE s'han numerat correlativament, iniciant la numeració a 1, tot mantenint aquesta numeració al llarg de les tres campanyes d'actuació realitzades.

En paral·lel s'ha portat a terme un registre gràfic de les estructures, elements negatius, paviments, estrats o elements singulars que s'han detectat al llarg del procés d'excavació. Aquest registre gràfic s'ha portat a terme mitjançant dibuix arqueològic emprant per a les plantes, alçats, i seccions generals l'escala 1:20. La seva digitalització ha estat realitzada en AutoCAD 2016. A banda s'ha portat un registre fotogràfic, emprant el sistema digital a color, tant del procés d'excavació com de les Unitats Estratigràfiques (UE) identificades.

El procés d'excavació ha generat la recuperació de material ceràmic que s'ha guardat en bosses de plàstic identificades amb les sigles del jaciment, el número d'Unitat Estratigràfica i altres referències si s'escauen.

Els materials arqueològics han estat dipositats als magatzems de l'empresa ABANS s.l., on es va dur a terme el procés de rentat i siglat del material i el seu posterior inventariat.

Desenvolupament dels treballs arqueològics

Durant els treballs de control arqueològic per la instal·lació dels elements del Parc d'Aventura de Can Terrers, l'arqueòloga Marta Merino (ABANS Serveis Culturals s.l.), constatà la presència d'un mur que sobresortia de la terrassa fluvial a on s'estaven executant els treballs, fora dels límits de la intervenció (MERINO, M., 2017). En aquesta estructura hi figurava una pedra amb una inscripció, i s'intuïa la presència d'una arcada que quedava soterrada, podent-se tractar de l'entrada a un forn de material constructiu del segle XVIII.

Un cop notificada la troballa a l'Ajuntament de La Garriga, aquest es decidí a fer-hi una intervenció que permetés la seva documentació i recuperació de l'element en cas de ser possible. No obstant, degut a les característiques de l'element aquesta intervenció es va subdividir en tres campanyes, les quals es van anar realitzant els anys 2018, 2019 i 2020, les quals foren realitzades per part de l'empresa d'arqueologia ABANS Serveis Culturals, sota la direcció dels arqueòlegs Daniel Moly, Mireia Crespo i Montse Piñeiro, respectivament.

Campanya 2018

Aquesta primera intervenció consistí en la realització d'un sondeig a la part superior, adossant-se a la cara interna del mur (UE 2), i posteriorment un altre, ja amb mitjans mecànics a la part davantera.

Durant els treballs del sondeig manual a la part interior, es va poder constatar la presència d'una volta de pedra parcialment ensorrada, que era solidària amb el mur de la façana amb l'arcada. Aquest sondeig inicial es va continuar fins a un metre i mig de fondària, però degut a la presència de les restes de la volta parcialment caiguda i la dificultat d'extracció de la terra, lligats als perills de caiguda de pedres i terra dels perfils inestables resultants, es va aturar el sondeig interior i es realitzà l'inici del control de màquina per la realització del sondeig exterior.

Aquest segon sondeig es realitzà a la part davantera del mur, un cop ja s'havia constatat que els nivells existents es corresponien amb una amortització recent de l'espai, per tal de regularitzar la terrassa fluvial. Aquesta regularització de l'espai es realitzà amb posterioritat a l'any 2007, darrer moment en què s'hi havia executat treballs de control arqueològic a la zona, segurament en relació a l'enjardinament de l'espai.

El sondeig exterior es va anar realitzant amb una màquina retroexcavadora amb pala plana, extraient els sediments i descobrint la façana de l'estructura, fins arribar al nivell de circulació de la porta, tot buidant els nivells d'enderroc que havien restat sota la volta amb el mateix sistema, fins poder documentar la presència d'una gran arcada que donava accés a les restes d'un passadís que havia tingut una volta de pedra (la qual s'havia ensorrat abans de la seva amortització), amb una segona porta de dimensions més reduïdes, amb una arcada de pedra que resseguia una obertura realitzada directament a les argiles naturals, les quals es trobaven rubefactades. Aquesta porta interior doncs, comunicava amb una cambra interior que no havia estat localitzada amb el primer sondeig manual, degut a la gran quantitat d'enderroc existent a la terrassa superior.

Degut al risc de caiguda tant del mur de façana com de la volta i les parets del passadís, els treballs s'aturaren en aquest punt, per tal que l'Ajuntament hi pogués dur a terme els treballs d'estabilització necessaris amb la construcció d'una estructura metàl·lica que sostingués les restes de la zona del passadís, sense realitzar-ne cap tipus d'afectació.

Abans de finalitzar, però, a la part exterior es va aprofundir una mica més amb la pala de la màquina, podent observar la presència de la banquetta constructiva del mur de façana i l'aparició dels sediments fluvials a on s'havia construït l'element.

Campanya 2019

Un cop ja s'havien realitzat els treballs d'estabilització de l'estructura i també s'havia tancat el perímetre de l'element per evitar el risc de caiguda de la gent que utilitza el parc, es van iniciar els treballs d'excavació de la cambra interna des de la part superior.

En un inici es va intentar realitzar amb una màquina sota control arqueològic, però el reblert era format bàsicament per pedres, fet que ocasionava una gran inestabilitat per la màquina i ocasionava riscos de desprendiments que haurien danyat les estructures del forn. Per aquest motiu, es continuaren els treballs amb mitjans manuals.

Durant aquesta campanya es pogué constatar que la cambra interior presentava una planta circular de 3,7m de diàmetre intern, amb una zona perimetral a on semblaven conservar-se restes d'un possible mur delimitador superior, essent tota la cambra, però, excavada directament als nivells d'aportació fluvials rubefactats.

Es va extreure un gran nivell d'enderroc (UE 9), amb una potència de 2,5m, i una petita bossada més neta (UE 19), arribant a poder passar per la porta de comunicació amb el passadís. Tanmateix, la campanya finalitzà abans de poder arribar a la cota del nivell de circulació del passadís detectada l'any anterior.

Durant l'excavació es va anar detectant la presència de nius de serps i conill, els quals també havien perforat les parets toves de la cambra.

Degut a la inestabilitat de les parets de la cambra, des de l'Ajuntament de La Garriga es procedí a realitzar una coberta temporal amb tanques metàl·liques tombades fent de suport a una lona, que quedaven suportades amb pesos disposats fora dels límits de la cambra, per tal que no hi hagués cap tipus de càrrega directament sobre el tall de la cambra i reduir l'acció dels agents meteorològics.

Campanya 2020

Aquesta campanya havia de ser de curta durada, per tal de poder documentar i excavar els nivells que es creia cobrien el nivell de circulació de la cambra interna, el qual si es tractava d'un forn d'obra, hauria d'estar pràcticament a la mateixa cota de la del passadís d'accés.

Primerament, cal mencionar que l'espai d'excavació es va haver de reduir, donat que durant les pluges de tardor i primavera s'havia produït un escorrentiu, passant per sota de la coberta provisional, que havia ocasionat un esllavissament parcial del costat nord-oest de la cambra. Per evitar un possible esfondrament, aquesta zona no es va tocar.

Un cop extret el nivell conformat per clapes cendres i terra cremada (UE 20) que s'havia delimitat al final de la campanya anterior, es va poder constatar la presència d'un altre nivell amb pedres i restes de cendres (UE 25), que continuava per sota de la suposada cota de circulació.

Així mateix, a la part posterior de la cambra es va poder identificar la presència d'una capa de calç de color blanc que havia quedat enganxada, amb uns 15cm de gruix.

Donat l'estat de les parets i essent evident que no es tractava de la cambra de combustió d'un forn d'obra, sinó de la d'un forn de calç de grans dimensions, conjuntament amb el senyor Enric

Costa, tècnic de patrimoni de l'Ajuntament de La Garriga, es prengué la decisió d'efectuar una rasa al centre de l'espai, alineada amb la porta d'accés, per intentar esbrinar quina potència restava per arribar al fons de l'estructura.

En anar excavant es va poder constatar com als dos trams de paret s'estenia la capa de calç enganxada. Un cop assolit els 1,30m a la rasa d'un metre d'amplada, el nivell UE 26 cada cop presentava una major quantitat de pedres de grans dimensions que continuaven fora dels perfils, fent necessari per continuar l'excavació l'ampliació de la rasa. Així, la continuació dels treballs ja resultava perillosa per la seguretat de l'equip i de la conservació de la pròpia estructura. Això lligat a que l'any 2017 havíem pogut documentar la base d'una estructura idèntica a la zona de Can Noguera, dins la mateixa població (CHORÉN, J., MERINO, M., 2017), i que s'havia identificat com a calera o forn de calç que havia baixat a partir de l'aparició de la capa de calç 1,70m, motivà que l'Ajuntament de La Garriga decidís finalitzar els treballs en aquest punt, disposant geotèxtil cobrint la rasa i els nivells no excavats, per tal de poder reblir de nou fins a aquella cota i poder desenvolupar els treballs de musealització de l'element.

Descripció estratigràfica

Per tal d'oferir una visió més entenedora de l'element, hem recollit totes les dades de les tres campanyes per tal d'explicar l'element i la seva evolució d'una forma entenedora.

El primer nivell extret (UE 01) s'estenia per tota la zona, transformant el que havien estat dues terrasses fluvials en una pendent amb poc desnivell, del qual sobresortia el coronament del mur UE 02, identificant-se a la part inferior l'extrem superior d'una arcada (veure foto 1). Era format per terra barrejada amb pedres, amb presència de plàstics, fragments de teula i maó massís, cobrint l'arrasament UE 04, amb una potència d'entorn a 0,30, que augmentava fins al metre d'alçada al punt a on s'havia efectuat el sondeig interior i fins als 1,80m davant del mur UE 02, evidenciant així l'existència de dues terrasses i l'existència d'un arrasament de la part superior (UE 04).

Un cop extret es va poder constatar l'aparició del substrat llimós natural UE 05, format per aportacions fluvials del torrent de Malhivern, a la part superior, mentre que a l'altre costat del mur UE 02 no es va localitzar, evidenciant l'existència de dues terrasses, amb una diferència de cota de mínim 2m d'alçada. Així mateix, a la terrassa superior es va poder observar l'aparició d'una franja d'uns 0,70m d'amplada en paral·lel al mur UE 02 del substrat natural, amb evidències

de rubefacció, quedant un espai entre aquesta franja i el mur UE 02 d'uns 1,66m (a partir d'ara el referenciem com "passadís"), mentre que per l'altre costat no tornava a parèixer fins a una distància de 4,80m (a partir d'ara el referenciem com a "cambra"), evidenciant-se la presència de dos espais soterranis, ambdós amortitzats pel mateix estrat UE 08.

Quan a l'estrat UE 08, era format per sorra i pedres de mides diverses, amb una potència de fins a 2,5m, abocat un cop havia col·lapsat la volta UE 06 del passadís (veure foto 2). Sembla que aquest gran abocament es realitzà principalment des de la zona de la cambra, reblint el negatiu UE 17, passant a través del punt inferior de comunicació i barrejant-se amb l'esfondrament de la volta UE 06. La seva excavació va permetre recuperar diversos fragments de ceràmiques datables entre segona meitat del segle XVIII i segle XIX, fins i tot un fragment de dolia romana, tanmateix, l'aparició d'un fragment de porcellana Pickman ens aporta una cronologia de mitjans del segle XIX per l'amortització de l'estructura. L'extracció d'aquest nivell, permeté la definició de tres espais diferenciats: la terrassa inferior, la zona del passadís d'accés i la cambra de combustió.

Terrassa inferior

En aquest espai situat al costat exterior del mur UE 02, degut a la proximitat al Parc d'Aventura, es va fer un sondeig amb màquina retroexcavadora sota control arqueològic, resseguint tota la potència del mur, fins arribar a la seva fonamentació.

Sota l'anivellació UE 01, va aparèixer l'estrat d'amortització UE 08, fent pendent des de la zona del passadís vers el torrent, a través de l'arcada obrada al mur UE 02.

Un cop estret, va aparèixer un nivell (UE 16), conformat per llims amb capes de sorres i graves, en el qual es continuava el negatiu UE 03 per assentar a l'encofrat perdut la fonamentació del mur UE 02. Aquest nivell per motius de seguretat es va rebaixar només uns 20cm, sense que aportés cap tipus de material. Tot sembla indicar que la seva part superior hauria funcionat com a nivell de circulació en el moment de funcionament del forn, coincidint amb la cota del paviment UE 13 a l'interior del passadís, i que es correspondrien amb antigues aportacions fluvials del torrent de Malhivern, més recents que la UE 05, però anteriors a la construcció del forn. En aquest punt es donà per finalitzada la intervenció a la zona de la terrassa inferior.

Arribats a aquest punt es va poder documentar a la seva totalitat el mur UE 02, el qual és bastit amb pedres de mides diverses lleugerament desbastades i còdols, tot lligat amb morter de calç

de color blanc de granulometria mitjana (veure foto 3). Presentava una orientació de NE-SO, amb una longitud de 3,90m, un gruix de 0,42 a la seva part superior i una alçada conservada total de 3,75m. Estava construït a l'encofrat perdut, assentant-se dins el rebaix constructiu UE 03. Havia estat afectat parcialment per l'arrasament UE 04. A la seva part central s'obria una gran arcada els muntants de la qual eren solidaris amb els murs UE 10 i 11, mentre que l'arcada ho era amb la volta UE 06, elements que conformen la zona del passadís. En una posició centrada sobre l'arc, presenta una pedra amb la inscripció "25 abril 1782", la qual tot i estar rejuntada amb ciment, sembla estar ocupant la seva posició original, fet que ens proporciona a priori la data de construcció de l'estructura.

Passadís

Un cop excavada la zona de la terrassa inferior, es va aprofitar per extreure el nivell d'amortització UE 08 de la zona del passadís amb màquina retroexcavadora sota control arqueològic.

Un cop extret, es definí un corredor en el qual tant les parets com la coberta havien estat construïts de forma cònica, a mode d'embut que s'inicia a l'arcada del mur UE 02 i finalitza a l'arc UE 12-15. Així, mentre l'arcada del mur UE 02 presenta una amplada de 3m i 2,7m d'alçada, al final del corredor, es defineix una porta amb una amplada de 1,3m entre els murs UE 10 i 11 i una alçada vers l'arc UE 12 d'1,4m.

La volta UE 06, tot i que havia col·lapsat parcialment (UE 09), es conservava a la zona solidària amb el mur UE 02 i als arrencaments dels laterals sobre els murs UE 10 i 11. Era formada per grans pedres i lloses de gres, lligades amb morter de calç de color blanc de granulometria mitjana. Degut a la caiguda de la volta semblava que aquesta s'adossava a l'arc UE 12, tanmateix, per la part superior dels dos elements resulta evident que es tracta d'una construcció solidària, donat que el reblert de pedres i morter que les sustenta era continu. Tot i que no es va poder documentar degut al seu esfondrament central (UE 09), la diferència de cotes de la part inferior de la volta entre l'arc d'entrada al mur UE 02 i l'arc del fons (UE 12) indica clarament una inclinació que creiem hauria de relacionar-se amb l'intent de facilitar el tiratge d'aire de la cambra del forn i evitar que el foc s'apagui o no assoleixi la temperatura adient.

El mur UE 10, com hem dit és solidari amb el mur UE 02, actuant de muntant oest de l'arc d'entrada, tanmateix, no és perpendicular a la façana, sinó que adopta una orientació N-S (per assolir l'efecte embut ja esmentat). És bastit amb pedres de mides diverses lleugerament

desbastades i còdols, tot lligat amb morter de calç de color blanc de granulometria mitjana (veure foto 4). Construït a l'encofrat perdut dins el rebaix UE 03, té una longitud de 2,21m, un gruix de 0,60 i una alçada total de 2m, la qual es redueix a 1,4m en el punt a on s'hi encaixa l'arc UE 12.

A l'altre costat del passadís, trobem el mur UE 11, el qual també és solidari amb el mur UE 02, actuant de muntant est de l'arc d'entrada, tanmateix igual que el mur UE 10, no és perpendicular a la façana, sinó que adopta una orientació NO-SE (per assolir l'efecte embut ja esmentat). És bastit amb pedres de mides diverses lleugerament desbastades i còdols, tot lligat amb morter de calç de color blanc de granulometria mitjana (veure foto 4). Construït a l'encofrat perdut dins el rebaix UE 03, té una longitud de 2,44m, un gruix de 0,50 i una alçada total de 2m, la qual es redueix a 1,4m en el punt a on s'hi encaixa l'arc UE 12.

Quant a la UE 12, es tracta d'un arc de mig punt format per lloses disposades a plec de llibre, lligades amb morter de calç de color blanc de granulometria mitjana (veure foto 4, 5, 6 i 7), que s'assenta sobre els murs UE 10 i 11, adossant-se a l'arc UE 15. Es conserven els seus arrencaments, sobretot el del costat oest, quedant la part central afectada per l'esfondrament (UE 09) de la volta (UE 06), amb una longitud estimada de 2,48m i un gruix de 0,45m. Els murs UE 10 i 11 en aquest punt presenten una menor alçada per tal d'assentar l'arc, assolint una amplada de pas d'1,30m i una alçada fins a la part central de l'arc d'1,40m.

Al final del passadís, es va poder documentar la porta UE 15, a la qual s'hi adossaven els murs UE 10 i 11, així com l'arc UE 12, tot folrant el negatiu UE 03 en el punt en què connecta amb el negatiu de construcció de la cambra, UE 17.

La UE 15 es tracta d'un altre arc del que es conserven els dos brancals obrats amb maó, folrant la perforació UE 03 que comunica amb la cambra del forn. La part superior de l'arc podria haver estat directament l'argila retallada, ja que no es va trobar restes caigudes. A diferència de la resta de l'estructura, és bastit amb maons massissos lligats amb morter de calç de granulometria mitjana (veure foto 6 i 7), els quals han patit l'acció del foc directe del forn. Aquest canvi de material constructiu vindria donat per tal d'evitar que el foc afecti a la mateixa pedra que conforma l'estructura d'accés. Presenta una amplada de pas d'1m, amb una alçada d'1,40m i un gruix de 0,60m, tot continuant lleugerament l'efecte embut de la resta de l'estructura d'accés.

Adossant-se a la base dels murs UE 02, 10, 11 i de la porta UE 15, es va identificar un únic nivell d'ús (UE 13), el qual era format per una capa de sorra barrejada amb molta calç i cendres,

compactades. Aquest paviment era pràcticament pla, amb una petita pendent vers l'exterior (veure foto 4). En el punt dels arcs UE 12 i 15, aquest paviment era cobert pels reblerts UE 20 i 25, documentats a la cambra del forn. Sota seu, just al límit amb la cambra, el nivell de circulació s'havia perdut parcialment, essent visibles les fonamentacions dels muntants de la porta UE 15, assentades a l'encofrat perdut dins el rebaix UE 03 (veure foto 8).

En aquest punt es donà per finalitzada la intervenció a la zona del passadís.

Cambra

En extreure l'anivellació UE 01 es va iniciar a delimitar el substrat llimós natural UE 05, deixant un espai central de tendència circular més enfonsat i reblert amb pedres (UE 08), el qual es va poder constatar que es tractava del negatiu UE 17 (veure foto 9), tot i que parcialment afectat per l'arrasament UE 04 i amb les restes d'una possible estructura, UE 18.

La UE 18 es va poder documentar tant sols al costat nord de l'espai circular. Es tractava de dues clapes formades per pedres de mides petita i mitjana lligades amb morter de calç de color blanc de granulometria mitjana (veure foto 9 i 10), pràcticament destruït del tot per l'arrasament UE 04. Sumant les dues clapes es conservaria una longitud d'1,52m, amb 0,30m d'amplada i uns 0,30m d'alçada. S'assentava en un petit encaix d'uns 0,30-0,50m d'amplada a la part superior del negatiu UE 17, molt perdut per l'acció de l'arrasament UE 04. Aquest fet ens fa pensar que es podria tractar de les restes d'un mur perimetral que hauria pogut servir per sostenir una estructura de fusta que suportaria una coberta, per tal de reduir l'entrada d'aigua i els seus efectes erosius.

Quant al negatiu UE 17, aquest presenta una planta circular, amb un encaix superior que assoliria els 4,55m de diàmetre i que es redueix fins als 3,70m de diàmetre a la part inferior, baixant ja pràcticament de forma vertical, com a mínim fins als 4,80m de fondària, podent assolir-ne més de 6m en base al paral·lel conegut de Can Noguera (CHORÉN, J., MERINO, M., 2017). Dins aquest negatiu, un cop excavat l'amortització UE 08, es continuà amb l'excavació dels nivells UE 19, 20, 25 i 26 (veure foto 11, 12 i 13).

En extreure l'amortització UE 08, la meitat de l'alçada del pas de la porta cap al passadís ja quedava al descobert, i es pogué constatar que l'arc de la mateixa possiblement havia estat format per la pròpia argila llimosa natural rubefactada, no detectant-se restes de maons massissos

caiguts en aquest punt. Sota seu, es va poder delimitar el nivell UE 19, el qual formava una cubeta a la zona central, al fons de la qual aflorava el nivell UE 20.

L'estrat UE 19 era format per clapes de graves barrejades amb terra cremada, amb presència de pedres, però en molt menor quantitat que a l'estrat UE 08 (veure foto 11). Presentava una potència de 0,23m, presentant una part central buida, en forma de cubeta, a la qual aflorava l'estrat UE 20 al que cobreix. La seva disposició podria tenir a veure amb una amortització de l'espai quan encara el mur perimetral UE 18 restava dempeus. La seva excavació va permetre recuperar fragments de ceràmica comuna vidrada i oxidada contemporània, de les quals en destacaria un plat amb decoració de dol, que ens aporta una cronologia de segle XIX-XX.

Quant a l'estrat UE 20 era format per terra de color marró fosc, negrós i algunes pedres, amb zones més cendroses i argiloses o més presència de graves (veure foto 12 i 13). Presentava una potència de 0,5m, cobrint parcialment la zona de la porta d'accés a la cambra i al nivell UE 25. La seva excavació no va permetre recuperar cap tipus de material arqueològic.

Un cop extrets els nivells UE 19 i 20, es va constatar com es trobaven reblint un esvoranc produït al costa sud-oest de la paret de la cambra (UE 21), segurament per efectes de l'erosió i/o la poca consistència del sediment en què es troba excavada, havent caigut la part rubefactada de la cambra en aquest punt. Aquest forat es deixà sense excavar, per evitar la degradació de la resta de l'espai, i a partir d'aquest punt s'anirà deixant un marge de seguretat a la zona excavada per reduir el risc de despreniments.

L'estrat UE 25 ocupava tota la cambra i part de la zona de la porta, cobrint directament el paviment UE 13 i continuant per sota de la seva cota de circulació a l'interior de la cambra, a partir d'aquest punt, per tal de reduir els riscos de caiguda de l'estructura, es reduí l'excavació a una rasa d'una amplada d'un metre, alineada amb la porta d'accés, arribant fins al fons de la cambra, quedant la resta de l'espai sense excavar (veure foto 14 i 15). Es tracta d'un nivell format per terra de color marró fosc a negrós que cobreix el nivell UE 26, a l'extrem del paviment UE 13, i a la part posterior de la cambra també a la capa de calç que ressegueix la paret de la cambra, UE 27. Degut a la gran presència de residus de carbons, a petició de l'Ajuntament de La Garriga, es van recollir tres bosses de mostres, per si en un futur es volgués fer alguna analítica. La seva excavació va permetre recuperar fragments de ceràmica comuna vidrada marró d'època moderna, sense poder-ne precisar més la cronologia. A partir de les dades estratigràfiques, hem de situar la seva formació entre la segona meitat del segle XVIII i el segle XIX.

Continuant amb l'excavació de la rasa-sondeig, es va documentar l'estrat UE 26, el qual era format per terra de color marró amb taques negres, augmentat la quantitat de pedres i la seva mida conforme s'augmentava la fondària, barrejades amb taques d'argila de color vermellós i amb carbonets, essent força compactat (veure foto 16, 17, 18 i 19). Es va excavar fins a una potència d'un metre, punt en què s'atura la intervenció degut a la impossibilitat de continuar sense ampliar els límits de la rasa, amb el conseqüent risc de desprendiment de les parets de la cambra. La seva excavació va permetre recuperar fragments de ceràmica comuna vidrada d'època moderna i contemporània, d'entre les quals en destaquem tres fragments de plat amb decoració de "Can Falló", que ens aporten una cronologia per la seva formació d'entorn segona meitat del segle XVIII i segle XIX.

Arribats a aquest punt, a les dues parets visibles de la cambra dins la rasa efectuada, es va poder documentar la presència d'una capa de calç de color blanc que havia quedat enganxada a les parets de la cambra (UE 17), amb un gruix que anava entre els 10cm a la part posterior, i els 35cm a la zona de la porta (a uns 40cm per sota de la cota de circulació del passadís), tot continuant per sota del límit excavat (veure foto 16, 17, 18 i 19). Aquesta capa presenta unes característiques idèntiques a la identificada al forn de calç de Can Noguera (CHORÉN, J., MERINO, M., 2017), i es poden relacionar amb les restes de la banquetta perimetral a partir de les quals s'assentaria l'estructura de la volta del forn de calç.

En finalitzar els treballs d'excavació, per tal de protegir l'estratigrafia es va cobrir la rasa amb una capa de geotèxtil (veure foto 20). Amb posterioritat l'Ajuntament de La Garriga decidí tornar a reblir la rasa amb la terrera, per reduir els riscos de deteriorament, mentre es decidien les mesures de contenció adients per garantir la conservació de l'element i possibilitar-ne la seva museïtzació.

Comparació tipològica i funcional: els forns d'obra i el forn de calç

Autor: Jordi Chorén Tosar

Durant les primeres dues campanyes, a partir de les característiques que s'havien pogut anar observant de l'element en excavació, i per les seves grans dimensions, es va suposar que l'estructura es tractava de les restes d'un forn d'obra (maons i teules), tot i que a partir de la segona campanya començava a posar-se en dubte. Finalment, durant la tercera campanya es va poder descartar que es tractés d'un forn d'obra, i amb la major probabilitat ens trobem davant d'un forn de calç, però amb unes característiques pròpies que el diferencien dels exemples coneguts i que tanmateix, ens permeten equiparar-lo a unes restes aparegudes a la mateixa població, molt pitjor conservades, el forn de Can Noguera.

Per tal de poder caracteritzar les evidències però, hem considerat necessari realitzar una breu síntesi de les característiques constructives i funcionals bàsiques d'ambdós tipus de forns, per tal de poder-ne copsar les diferències i equivalències corresponents, fent evident que ens trobem davant d'un forn de calç de grans dimensions.

Els forns d'obra o teuleres

A través dels estudis que hem realitzat als forns d'obra de Can Planes (La Roca del Vallès), (CHORÉN, J., 2005) i sobretot al del Caballol (Pinell de Solsonès), durant el qual el sr. Damià Barnaus de la casa del Caballol ens proporcionà una gran quantitat d'informació sobre el procés productiu del seu forn (FÀBREGAS, L.; CHORÉN, J., 2002), hem pogut establir unes característiques bàsiques d'aquest tipus de forns pre-industrials, les quals amb posterioritat hem pogut observar a molts altres exemples.

Aquest tipus de forn es va estar construint encara a finals del segle XIX i es van mantenir en ús fins el moment d'industrialització de les bòbiles, entre els anys 1930 i 1950, no obstant, encara s'ha mantingut algun cas concret fins temps més recents, com el del Caballol, relacionat amb masies allunyades de les ciutats i que per tant havien de ser més autosuficients.

El forn es construïa parcialment excavat a terra, aprofitant un desnivell. Es dividien en una part superior (cambra de cocció) accessible des de la terrassa de dalt i una part inferior (cambra de combustió), a la qual s'hi accedia des d'una porta obrada a la terrassa de baix, quedant separades ambdues cambres per una graella bastida amb maons.

A més a més, s'acostumaven a situar prop d'una font, pou o dipòsit, per conduir l'aigua a una gran bassa, per poder realitzar allà mateix el pastat del fang i fer les peces crues que es deixaven assecar al sol prèviament al seu enformat. Per això mateix, també necessitaven d'un espai assolellat i pla força extens al seu costat.

Així mateix cal mencionar que, tots els casos coneguts presenten una planta quadrangular, per tal de poder aprofitar més l'espai per carregar correctament tant maons com teules.

Cambra de combustió

A la cambra de combustió hi trobem l'olla del forn o fogaina, excavada al terreny amb una fondària d'un o dos metres per sota del nivell exterior. Les seves parets eren el propi terreny natural i al damunt es construïa la volta. En aquest espai, accessible des de la terrassa inferior, era a on es carregava el combustible i es feia el foc. La zona de façana de la terrassa inferior, amb la porta d'accés, normalment era obrada amb pedra, revestint el substrat natural per donar-li més consistència, lligant-se amb la construcció de la cambra de cocció a la part superior.

La volta es feia amb maons sense coure, deixant forats ben repartits (entre 20 i 30 segons la mida del forn), per on el foc i el fum pujaven cap a la cambra de cocció. Aquestes peces crues es coïen directament amb l'acció del foc.

A la mateixa població de La Garriga, i associat a la masia de ca l'Oliveró, es va recuperar l'any 2013 les restes d'un forn d'obra de planta quadrangular, datat al segle XVIII, el qual presenta la particularitat de tenir un accés amb una gran arcada, que dona pas a una doble porta per les quals s'accedia a una doble fogaina, tal vegada perquè la part superior de la graella es podia compartimentar i fer unes càrregues de menor volum, tot i que aquest punt resulta desconegut.

Fig. 4. Treballs de recuperació del forn d'obra de ca l'Oliveró (La Garriga). Extret de:

<https://lagarrigadigital.cat/2013/05/16/actuacions-arqueologiques-a-ca-l-olivero-i-a-can-terrers/>

Cambra de cocció

En part excavada i en part obrada amb parets de pedra seca o també amb maons cuit, aixecant-se sobre la graella de la volta i continuant fins a la part superior, tot sobresortint del nivell de la terrassa superior, constituint un muret de seguretat al voltant per evitar caigudes, en el qual es deixava una obertura a mode de porta, per carregar i descarregar les peces a l'interior de la cambra de combustió, també denominada canó.

Les peces es disposaven en columnes, sense tancar els forats de la graella i permetre la circulació de la calor que les couria i el fum, garantint així el tir d'aire.

L'espai superior era cobert amb una teulada sostinguda amb pilars de fusta, per protegir el forn de la pluja. Tanmateix aquesta coberta només existia si el forn era utilitzat de forma regular.

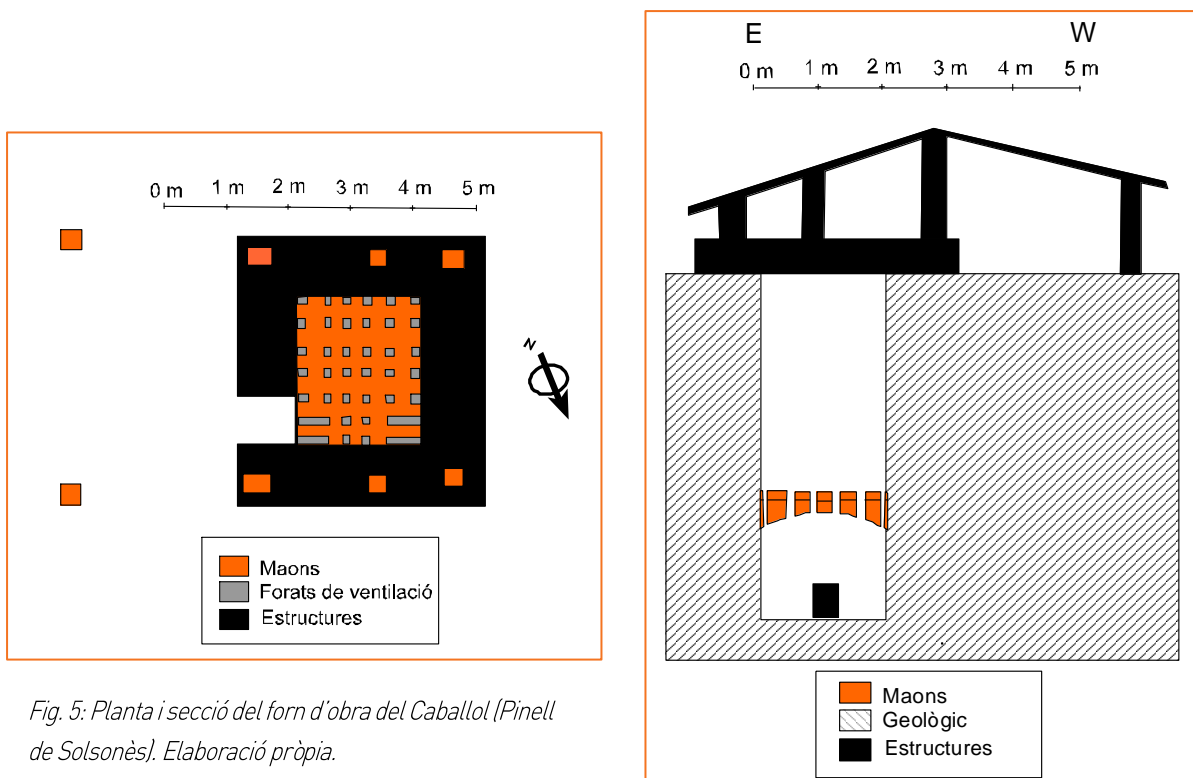

Fig. 5: Planta i secció del forn d'obra del Caballol (Pinell de Solsonès). Elaboració pròpia.

Els forns de calç o calcineres

Quant als forns de calç, a priori presenten unes característiques similars als anteriors, tot i que normalment presenten unes dimensions molt menors. Així, a tocar de l'element trobem les restes d'un forn de calç, excavat a la terrassa de la vil·la romana de Can Terrers, de cronologia desconeguda (els forns de calç van mantenir les seves característiques des d'època romana fins al segle XIX), conserva alguns dels trets característics: una gran forat cilíndric practicat al límit d'una terrassa, deixant una zona oberta a la part superior i tot i que s'ha perdut, tindria una porta que permetia l'accés a la part inferior.

En podem trobar dos tipus diferenciats, uns més efímers (forns obrats per obtenir la calç necessària en moments puntuals) i d'altres permanents, més industrials, fixos i construïts per ser utilitzats molts anys, situat a llocs a on hi havia abundància de pedra calcària, com podrien ser el cas dels Forns de la calç de Calders, a on trobem tres construïts un al costat de l'altre i a tocar de la masia, explotats des de mitjans de segle XIX fins als anys 50 del segle XX, essent el mitjà de vida dels propietaris de la casa homònima.

Fig. 6: Vista de dos dels Forns de la calç de Calders. Extret de: <https://150elements.mnactec.cat/index.php/company/forns-de-la-calc-de-calders/>

D'aquest conjunt en destaquen els dos forns paral·lels adossats, amb un diàmetre de 3 metres i una alçada de 5, foradats al subsòl i amb revestiment interior de pedra. Cada forn consta d'una boca inferior, que servia per extreure'n les cendres i per l'entrada d'aire, i d'una obertura més gran a la part superior, per on es carregava la pedra calcària i s'hi posaven feixos de llenya. Cada boca dóna a una avantcambra coberta per sengles voltes. Al damunt hi ha una estructura moderna amb bigues i totxo. A la part de ponent, s'hi construï un forn més modern, amb la boca coberta amb volta de maó. A la vora hi ha un dels pocs forns de raig continu que es conserven a Catalunya i que recentment ha estat posat en funcionament de forma experimental.

En ambdós casos però, el propi sistema de producció de la calç ocasionava el deteriorament de les parets i per tant s'havien d'anar reparant si l'ús era continuat.

Així mateix, aquest tipus de forns sempre s'ubicaven a una zona que presentés abundància de llenya i pedra calcària, ja sigui per la presència d'una pedrera o bé aprofitant els còdols arrossegats per rius i torrents.

Tot i que els diàmetres dels forns poden ser més grans, la fondària de l'olla acostuma a ser la mateixa, així, el més habitual són unes dimensions d'entorn a uns 6m de diàmetre i 2,4m de fondària, amb una potència total d'entorn als 6m.

Els forns de calç són construccions cilíndriques que sobresurten del nivell del terreny, configurades per una sèrie d'elements arquitectònics permanents (olla, boca i banquetta o caixa) i d'altres no permanents (volta i capell, entre d'altres segons les zones), els quals es munten i desmunten a cada fornada. Les dimensions del forn podrien estar relacionades amb les característiques de l'emmagatzematge de la calç, normalment la seva producció es realitzava a petita escala, segons les necessitats, ja que la calç, tot i que estigui emmagatzemada en condicions òptimes té una curta durada.

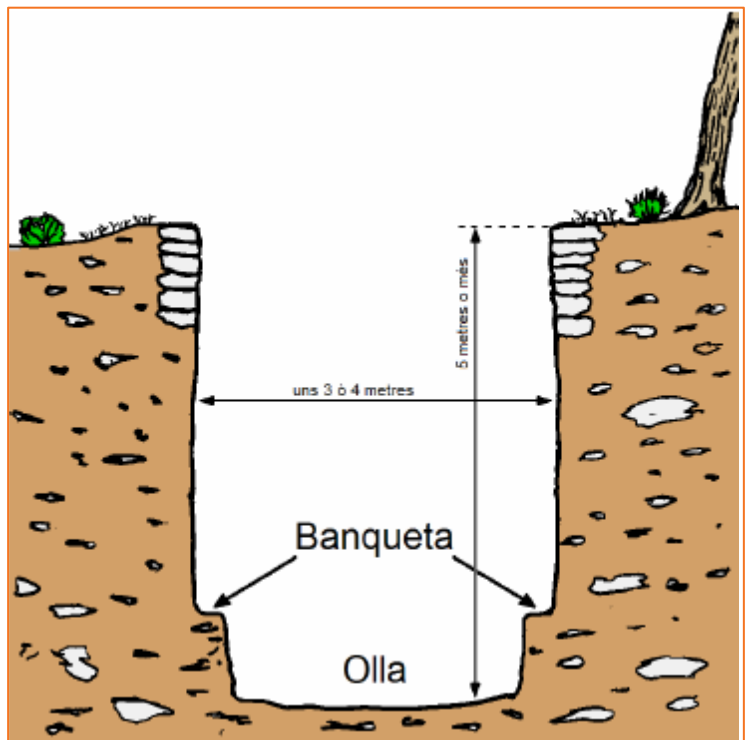

Fig. 7: Secció d'un forn de calç tradicional. Autor: J. Girabal. Extret de: <http://www.xtec.cat/~jgirabal/materialsgeolo/fornscalca.pdf>

Es troben excavats en un marge degut a que era més fàcil carregar la pedra des de dalt, motiu pel qual l'entorn havia de ser planer per a que hi poguessin arribar els carros. Aquest rebaix acostuma a tenir forma d'olla, de manera que la part més ampla és la zona del centre.

La boca del forn estava situada a la part inferior i era per on s'alimentava el foc, es tractava d'una obertura, que servia també per enfornar i desenfornar.

Aproximadament a un metre de la base, per dins, hi havia la banqueta, que voltava tot el forn i servia de punt d'arrencada per a fer la volta inicial, on s'aguantaven la resta de les pedres.

La resta del forn era format per elements no permanents, que es feien en carregar el forn, i es desmuntaven en desenfornar, motiu pel qual pràcticament mai en queden evidències.

Així primerament, a través de la boca del forn es van entrant pedres i a sobre de la banqueta es va construir un mur de pedra en sec que envoltava l'olla en cercles cada cop més estrets, conformant amb lloses una volta per aproximació de filades que assolía uns 4m d'alçada. Aquest element es construïa de tal manera que deixés passar les flames i també deixant un pas pel fum. La construcció de la volta dividia la cambra del forn en dos espais, el cendrer a l'espai inferior i la cambra de cocció a la superior.

Un cop acabada la volta, s'omplia el forn des de dalt (la càrrega), les pedres més grans anaven a sota i les més petites a sobre, fins sobresortir per la part més alta del forn, amb forma de cúpula, que es cobria amb argila (capell o paller) per mantenir més estable la temperatura, tot deixant una obertura al llarg de tota la càrrega per deixar passar el fum.

Per preparar el forn, primerament, s'havia de netejar de residus procedents de coccions anteriors, treients les restes de pedra i cendres. Si era necessari es recobrien les parets d'argila en aquells punts en què hagués desaparegut. Les parets havien d'estar totalment recobertes d'argila, que un cop seca i en contacte amb el foc, formava una capa que evitava la pèrdua d'escalfor, així com el deteriorament de la caixa o banqueta. L'acció de reparar el forn es realitzava uns mesos abans de la cocció.

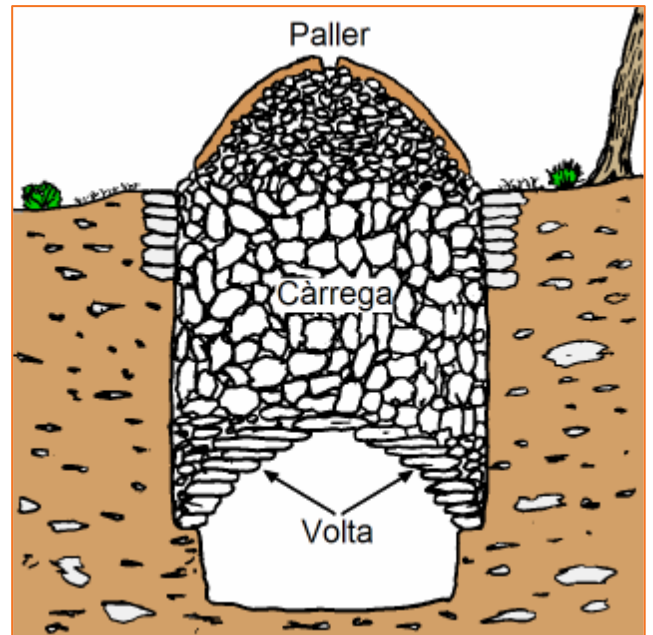

Fig. 8: Forn de calç tradicional, carregat. Autor: J. Girabal.
Extret de:

<http://www.xtec.cat/~jgirabal/materialsgeolo/fornscalç.pdf>

Com ja hem mencionat, la pedra es fragmentava i s'anava disposant de mode radial dins l'olla seguint el traçat de les parets, formant una falsa volta per aproximació de filades i posant les pedres una sobre l'altra de forma que s'aguantessin entre elles. Això es feia des de l'interior, per finalitzar a l'exterior, amb la càrrega de la resta de material, amb compte per evitar que caigués la volta. S'havia d'anar deixant espais entre les pedres per a que passés la calor de forma correcta, es posaven les pedres més grans a la base de l'olla i les petites a la part superior, alternant capes de pedres i combustible. Finalment, abans de prendre foc al forn, s'introduïa més llenya per la porta i es construïa una portada o paret que tapava la boca del forn, deixant un forat pel qual s'aniria tirant la llenya al llarg del procés que durava uns quatre o cinc dies.

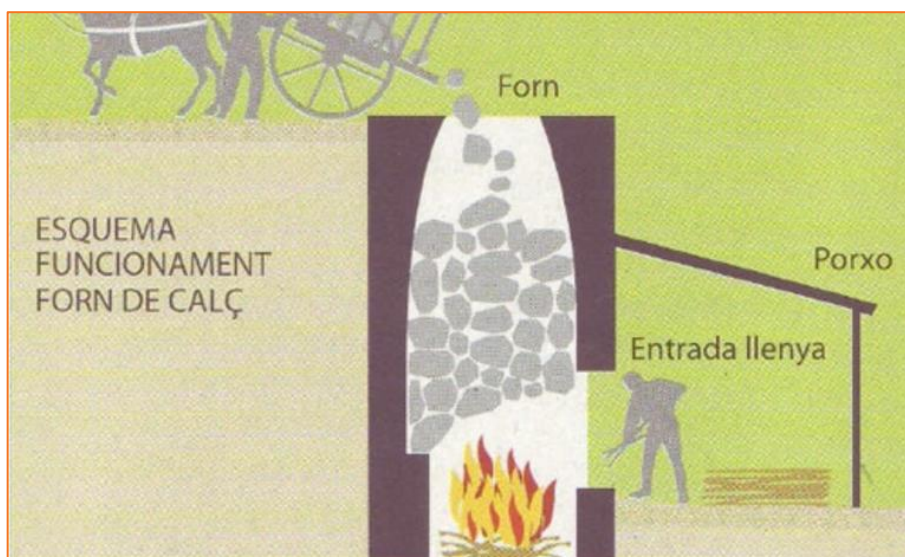

Fig. 9: Esquema del funcionament d'un forn. Exemple del forn de Can Taverner. Extret de: <https://naturalocal.net/es/rutas-senderismo-catalunya/rutas-senderismo-girona/rutas-senderismo-celra/quatre-pobles-als-peus-de-les-gavarres/forn-de-calc-de-can-taverner>

La intensitat del foc s'anava augmentant progressivament per evitar un escalfament sobtat que fes esclatar les pedres i un cop ja s'havia atemperat, es començava realment la cocció. En un dia el foc arribava a la part superior del forn i la pedra de calç anava agafant un color vermell, quan era tota de color daurat, ja era cuïta. A més el fum també indicava l'estat de la cocció, al principi el fum era negre, aclarint-se progressivament fins finalitzar la cuïta de color blanc. Quan tota la pedra era cuïta, es tapava la boca per mantenir una mica més alta la temperatura, que assolia entorns als 900-1000°C, la qual descomposa el carbonat càlcic (CaCO_3), en diòxid de carboni i òxid càlcic (CaO) o "calç viva".

El desenfornat es començava trencant la paret de la porta, es netejava l'olla treient la cendra i a continuació s'anava ensorrant la volta a poc a poc amb una barrina, mentre es treia la calç viva a mà per la porta. Aquests fragments s'esmicolaven conformant la calç en pols.

La calç viva, barrejada amb sorra serveix per la construcció, i sense barrejar també s'usava per desinfectar l'aigua de dipòsits o pous, llençant un terrós de calç al seu interior.

La calç viva (CaCO), posada amb aigua, reacciona desprenent calor i formant diòxid de carboni, anomenada calç apagada o calç morta. Servia per emblanquinar els arbres fruiters com a protecció contra insectes, blanquejar paper, emblanquinar parets per desinfectar-les, etc.

La calor que desprèn la calç viva en reacció amb l'aigua, la fa bullir, fent saltar esquitxos perillosos. En contacte amb l'aire, va absorbint diòxid de carboni i es converteix en carbonat de calci, és a dir la mateixa composició de la pedra calcària original.

Conclusions i interpretació

A partir de la troballa fortuïta d'un mur amb una inscripció i indicis d'una arcada, que sobresortia parcialment a una zona en procés d'enjardinament a la riba del torrent de Malhivern més propera a la masia i ermita de Can Terrers, l'Ajuntament de La Garriga, decidí iniciar els treballs pertinents per tal de poder documentar i recuperar aquest element, per tal d'integrar-lo a la nova zona d'ús lúdic i recreatiu.

Degut a les grans dimensions que va assolir l'element, així com als problemes d'estabilitat, conservació i risc de caiguda dels usuaris del parc, la intervenció finalment es va haver de realitzar en tres campanyes, dirigides pels arqueòlegs d'ABANS Serveis Culturals s.l. Daniel Moly (2018), Mireia Crespo (2019) i Montse Piñeiro (2020), totes sota la coordinació de l'arqueòleg Jordi Chorén.

Els treballs van permetre documentar una estructura de combustió de grans dimensions, associada a la masia de Can Terrers, construït a les terrasses fluvials del torrent de Malhivern, que ja al segle actual van ser colgades per anivellar l'espai, la qual s'ha pogut caracteritzar com un forn de calç.

L'estructura del forn es correspon bàsicament amb un gran rebaix de planta circular (UE 17) realitzat a la terrassa superior, amb un diàmetre intern d'uns 3,7m i una fondària coneguda de 4,70m (l'olla del forn). A aquesta cambra s'hi accedia per carregar i descarregar a través d'un passadís d'accés excavat a la terrassa fluvial i obrat (la boca del forn), amb una forma d'embut al sostre i les parets laterals per tal de facilitar el tiratge d'aire necessari per la combustió del forn i també servir d'aixopluc pels treballadors i tenint protegits els feixos de llenya que s'anirien utilitzant durant el procés de cocció.

L'accés des de la terrassa inferior es feia a través d'una arcada de grans dimensions obrada a un mur de façana (UE 02), a sobre de la qual es conserva la inscripció "25 abril 1782" en una pedra, la qual tot i estar rejuntada amb ciment, encaixa perfectament a l'espai disponible, motiu que fa pensar que es troba a la seva posició original.

A partir d'aquesta arcada ens trobem amb un passadís amb parets laterals que es van apropant entre elles al llarg del recorregut del passadís (UE 10 i 11) i que sustenten una volta (UE 06) que arrenca de l'arcada tot reduint l'alçada vers el fons (tot i que esfondrada a la part central es va poder constatar aquest fet), per tal d'obtenir aquest efecte d'embut.

Al fons del passadís trobem una zona de porta, amb un tram obrat amb pedra (UE 12) i un altre amb maó massís (UE 15), tot continuant la reducció d'amplada, passant d'1,30 en el primer tram de pedra al metre d'amplada en el tram de maó, això sí, mantenint una alçada d'1,40m. El darrer tram de maó massís presentava com a arc de la porta directament l'argila natural, quedant tot molt afectat pel foc, motiu pel qual segurament es canvià el tipus de material constructiu, donat que la pedra s'hauria vist afectada per les altes temperatures. Ens trobaríem doncs amb la veritable boca del forn de calç.

A la part superior de la cambra, es va detectar les restes del que podria haver estat l'estructura de la darrera càrrega del forn, assentada a un encaix superior del rebaix circular.

Així mateix, a la part inferior de l'olla es va poder documentar la presència de la possible banqueta d'entre 20 i 35cm de gruix, recoberta de calç (UE 27), a sobre de la qual s'hauria començat a construir la volta del forn per assentar la càrrega de pedra a coure.

Com ja hem dit, per motius de seguretat no es va poder acabar l'excavació de la zona del cendrer de la cambra de combustió, motiu pel qual en desconeixem la fondària.

Tanmateix, l'any 2017 es va poder excavar i documentar una estructura de planta circular al costat de la masia de Can Noguera a la mateixa població de La Garriga (CHORÉN, J., MERINO, M., 2017). Tot i que en el forn de Can Noguera no quedava ni rastre de cap estructura superior, es va poder documentar el negatiu de l'olla excavat al substrat de còdols de la zona, amb una planta circular de 4,50m de diàmetre, fons pla i 3,75m de fondària, al voltant de la qual, igual que en el cas que ens ocupa, es va documentar una clapa de calç de color blanc enganxada a la paret de la cambra de combustió, interpretada en aquell moment com a possibles restes de les fornades prèvies, però que també podrien correspondre's amb la banqueta a on es sustentaria la volta.

Tenint en compte la potència de la zona subterrània de la cambra de combustió de Can Noguera, és possible que el forn de Can Terrers assolís una potència total d'entre 6 i 6,70m.

Quant a la seva evolució, podem situar la construcció del conjunt de forma unitària i, tenint present que els materials que aporten les diverses amortitzacions ens donen una cronologia d'entorn a segona meitat del segle XVIII a segle XIX, la data de 1782 podria ser perfectament viable per a la seva construcció.

Tal i com ens informà l'historiador Jaume Oliver, la masia de Can Terrers viu al segle XVIII el seu moment de màxim creixement, amb la construcció del molí i de grans ampliacions a l'edifici original. Cal recordar que la calç té una curta durada òptima ja que quan comença a estar en contacte amb l'aigua inicia la seva transformació de nou en carbonat càlcic. Tenint en compte això, resulta molt viable que, en aquesta etapa de gran moviments constructius, els amos de la masia decidissin construir un gran forn que els permetés obtenir grans quantitats de calç que es consumirien ràpidament.

El fet que l'altre paral·lel conegut sigui el forn de calç de Can Noguera, el qual es data aproximadament en el mateix període i es troba situat al costat del gran camí d'accés que es va transformar i reforçar en aquest període (segles XVIII-XIX), ens podria estar indicant un tipus de construcció puntual realitzat per les grans masies, per cobrir necessitats de gran abastiment de calç per la construcció, i que posteriorment s'abandonen i/o destrueixen per tornar a aprofitar l'espai.

En el cas del forn de calç de Can Terrers, desconeixem la quantitat de fornades que s'hi van realitzar, així com si es va esfondrar un cop abandonat o bé si aquest fet es produí en una darrera càrrega que ja no es va poder recuperar.

En aquest sentit, els nivells que rebleixen la part inferior de la cubeta (UE 26, 25), els podem ubicar en una cronologia d'entorn a la segona meitat del segle XVIII a segle XIX, podent tractar-se fins i tot la UE 26 de restes de la caiguda de la darrera càrrega (donat que la mida de les pedres era major conforme augmentava la potència, aquestes grans pedres haurien pogut correspondre amb l'inici de la càrrega disposada a sobre de la volta) i la UE 25, per la seva gran abundància de matèria orgànica, es podria correspondre amb part del material vegetal disposat com a combustible entre les capes de pedres de la càrrega, el qual finalment es va acabar descomponent sota els nivells de pedres provinents de la pròpia càrrega i l'enderroc parcial de l'estructura.

A partir d'aquest punt ja trobem evidències de col·lapses puntuals de la paret de la cambra, reblerts per abocaments (UE 19 i 20), amb una datació de mitjans del segle XIX. Possiblement sigui també en aquest moment quan es dona l'esfondrament parcial de la volta del passadís d'accés. Així, podríem situar el funcionament del forn entre finals de segle XVIII i inicis del segle XIX, passant a quedar abandonat durant un temps durant el qual es va fent malbé i s'opta per

reomplir l'espai (UE 08), quedant parcialment visible l'inici del passadís d'accés, quedant l'àrea emboscada amb el pas del temps.

Ja a finals del segle XX o inicis del segle XXI s'hi durien a terme abocaments i anivellacions de l'espai que van ocasionar el cobriment quasi total de l'estructura, regularitzant el desnivell existent entre les terrasses, passant a ser adequades pels nous usos ja al segle XXI.

Afectació arqueològica

Degut a la naturalesa de la intervenció, no es pot parlar de cap d'afectació de tipus arqueològic, més enllà dels efectes que va produir l'erosió entre campanyes a la part superior de les restes conservades de la volta del passadís d'accés.

Bibliografia

- ASSOCIACIÓ BAIXA RIBERA SALADA (1999): "Oficis i Feines que marquen una època". Col·lecció Avés Mester. Solsona Comunicacions.
- BARBERÀ, J. I PASCUAL, R (1973): *La villa romana de can Terrés (La Garriga)*, Informació Arqueològica, núm. 12: 152-153.
- CARANDINI, A. (1997): *Historias en la tierra. Manual de excavación arqueológica*. Editorial Crítica. Barcelona.
- CASTELLÀ, A. (2007): *Control arqueològic a Santa Maria del Camí La Garriga, Vallès Oriental (febrer de 2007)*. Memòria inèdita dipositada a l'Àrea de Coneixement i Recerca de la Generalitat de Catalunya.
- CHORÉN, J. (2005): *Estudi del forn d'obra de Can Planes. La Roca del Vallès, Vallès Oriental (Agost de 2005)*. Memòria inèdita dipositada a l'Àrea de Coneixement i Recerca de la Generalitat de Catalunya.
- CHORÉN, J. (2006): *Control arqueològic als entorns de Santa Maria del Camí, Can Terrers La Garriga, Vallès Oriental (juny - agost de 2006)*. Memòria inèdita dipositada a l'Àrea de Coneixement i Recerca de la Generalitat de Catalunya.
- CHORÉN, J; AGUILAR, C. (2006): *Control arqueològic als C/Banys, C/Sancho Marraco, C/Cast Oliver de La Garriga, Vallès Oriental (juliol - agost de 2006)*. Memòria inèdita dipositada a l'Àrea de Coneixement i Recerca de la Generalitat de Catalunya.
- CHORÉN, J. MERINO, M. (2017): *Intervenció arqueològica al solar situat entre els carrers Ramon Pareras i Noguera, Enric Prat de la Riba, Tagamanent i Martí l'Humà (Can Noguera). (La Garriga, Vallès Oriental), juny a setembre de 2017*. Memòria inèdita dipositada a l'Àrea de Coneixement i Recerca de la Generalitat de Catalunya).
- ESTRADA, J. (1955): *Síntesis arqueològica de Granollers y sus alrededores*. Museu de Granollers.
- ESTRADA, J. (1969): *Vias y poblamientos romanos en el territorio del área metropolitana de Barcelona*. Barcelona: Comisión de Urbanismo.
- ESTRADA, J (1990): *Repertori de peces i jaciments arqueològics de la Garriga (Vallès Oriental)*, notes inèdites.
- ESTRADA, J.; VILLARONGA, L. (1967): *La "Lauro" monetar y el hallazgo de Cànoves a Ampurias*, núm. XXVIII. Barcelona. (Barcelona). Barcelona.
- FÀBREGAS, L.; CHORÉN, J. (2002): "Itineraris de patrimoni natural i cultural del Solsonès. Primer recorregut: Castellar de la Ribera i Pinell". Consell Comarcal del Solsonès. Solsona, gener de 2002, memòria final del projecte.

- GONZÁLEZ, R.; MARTÍNEZ, P. (2003): *intervenció arqueològica efectuada al jaciment de can Terrers, octubre - novembre 2002 la garriga, Vallès oriental*. Sant Esteve de Palautordera. Informe inèdit dipositat a l'Àrea de Coneixement i Recerca de la Generalitat de Catalunya).
- GONZÁLEZ, R.; SALVADÓ, I. (2006): *Intervenció arqueològica a la vil·la romana de Can Terrers (La Garriga, Vallès Oriental) novembre 2002 i juliol 2003*. Memòria inèdita dipositada a l'Àrea de Coneixement i Recerca de la Generalitat de Catalunya).
- HARRIS, E. (1991): *Principios de estratigrafía arqueológica*. Editorial Crítica. Barcelona.
- MAURI, J. (1949): *Història de la Garriga*. Volum I. Editorial Romagraf S.A. L'Hospitalet de Llobregat.
- MERINO, M. (2017): *Control arqueològic dels treballs de construcció del Parc d'Aventures de Can Terrers (La Garriga, Vallès Oriental), octubre de 2017*. Memòria inèdita dipositada a l'Àrea de Coneixement i Recerca de la Generalitat de Catalunya).
- ORRI, J.; TENAS, M. (1990): "Darreres intervencions a la vil·la romana de can Terrés". *Lauro*, Revista del Museu de Granollers.
- PALLÍ, F. (1985): *La Via Augusta en Catalunya*. Universitat Autònoma de Barcelona, Barcelona.
- PÀMIES, A.; PARDO, J. (1987): *La vil·la romana de can Terrés (La Garriga)*, Jornades Internacionals d'Arqueologia Romana. Granollers.
- PARDO, J. (1984): *Excavacions a la vil·la romana de can Terrés (La Garriga)*. Campanya 1983. Museu de Granollers, Àrea d'Arqueologia.
- PASCUAL, R. (1976): *La Villa Romana de Can Terrés (La Garriga)*, *Información Arqueológica*, núm. 20-21: 66-67.
- PASCUAL, R. (1977): *Las termas de can Tarrés (La Garriga)*, *Información Arqueológica*, 25.
- PORRUA, A. (2006): "Los hornos de cal de la villa romana de El Salero (San Pedro del Pinatar)". *AnMurcia*, 22, pp. 117-147
- RIBA, O.; BOLÒS, O.; PANAREDA, J.; NUET, J.; GONZÀLVEZ, J. (1979): *Geografía física dels Països Catalans*. Ed. Ketres. Barcelona.
- RODÀ, I.; MARTÍN, A.; VELASCO, C.; ARCOS, R. (2005) " Personatges de *Barcino* i el vi laietà" . *Quaderns d'arqueologia i història de la ciutat de Barcelona*, Època II, nº 01. Ed. Museu d'Història de la Ciutat, Institut de Cultura, Ajuntament de Barcelona. Barcelona.
- SALVADÓ, I.; CHORÉN, J. (2005): *Intervenció arqueològica a la vil·la de can Terrers (La Garriga, Vallès Oriental)* Memòria inèdita dipositada a l'Àrea de Coneixement i Recerca de la Generalitat de Catalunya).
- VILA, L.; CHORÉN, J. (Inèdit): *Inventari del Patrimoni Arqueològic pel Pla Especial de Protecció del Patrimoni de La Garriga*.

- VILA, L.; TENAS, M. i OLIVERAS, I. (1993): *El Patrimoni Arqueològic de la Garriga*. Contrapunt Monografies. Editorial Rourich, Sant Cugat del Vallès.
- VILA, L.; TENES, M. (1995): *Campanya de prospecció i excavació a la vil·la de can Terrers (La Garriga, Vallès Oriental)* Memòria inèdita dipositada a l'Àrea de Coneixement i Recerca de la Generalitat de Catalunya).
- ZABALA, M.; JORDÁN, A. (2007): *Can Noguera sector est (La Garriga, febrer 2007)* Memòria inèdita dipositada a l'Àrea de Coneixement i Recerca de la Generalitat de Catalunya)
- <https://150elements.mnactec.cat/index.php/company/forns-de-la-calc-de-calders/>
- <https://lagarrigadigital.cat/2013/05/16/actuacions-arqueologiques-a-ca-l-olivero-i-a-can-terrers/>
- <https://naturalocal.net/es/rutas-senderismo-catalunya/rutas-senderismo-girona/rutas-senderismo-celra/quatre-pobles-als-peus-de-les-gavarres/forn-de-calc-de-can-taverner>
- <https://www.auntirdepedra.com/2015/01/els-forns-de-calc-la-safor.html>
- <https://www.tallerhistoriacelra.cat/ca/coneix-el-poble/forns-de-calc/>
- <http://www.xtec.cat/~jgirabal/>
- <http://www.xtec.cat/~jgirabal/materialsgeolo/fornscalcalc.pdf>
- www.mediambient.es/sig
- www.icc.cat

Annexos

Annex 1

Fitxes

Núm	Sector	Àmbit	Sondeig	Definició	Cronologia
1				Estrat superficial	A partir de 2006
2				Mur	25/04/1782
3				Negatiu de construcció	25/04/1782
4				Negatiu d'arrassament	Seale XX-XXI
5				Estrat geològic	Quaternari
6				Volta	25/04/1782
7				Estrat de reompliment	25/04/1782
8				Estrat d'enderroc	Seale XIX
9				Negatiu d'arrassament	Seale XIX-XX
10				Mur	25/04/1782
11				Mur	25/04/1782
12				Arc	25/04/1782
13				Nivell de circulació	Seale XVIII
15				Arc	25/04/1782
16				Estrat	Abans seale XVIII
17				Negatiu de construcció	25/04/1782
18				Mur	25/04/1782
19				Estrat d'enderroc	Seale XIX-XX
20				Estrat d'abocament	Segona meitat seale XVIII-seale XIX
21				Negatiu d'arrassament	Seale XVIII-XIX
25				Estrat d'abocament	Segona meitat seale XVIII-seale XIX
26				Estrat d'abocament	Segona meitat seale XVIII-seale XIX
27				Estrat	Segona meitat seale XVIII-seale XIX

Fitxes d'unitats estratigràfiques

UE	1	Sector	Àmbit	Sondeig			
Definició	Estrat superficial	Color	Marró clar	Textura	Terrosa	Potència (m)	0,3-1
Consistència	Solta	Cronologia	A partir de 2006		Criteri de datació	Relativa per materials	
Descripció	Nivell format per terra barrejada amb pedres, amb presència de plàstics, fragments de teula i maó massís, cobrint l'arrasament UE 4 i reblint l'interior del passadís d'accés del forn a través del col·lapse de la seva volta UE 8.						
Interpretació	Nivell abocat per regularitzar les terrasses i realitzar el seu procés d'enjardinament.						
Ref. fotogràfica	FCT18_001-010;FCT19_037-042						
Igual a				Cobreix a			
				4,8,9			
Adossat a				Reomple a			
				2			
En contacte amb				Se li adossa			
Tallat per				Cobert per			
Se li assenta							

UE	5	Sector	Àmbit	Sondeig			
Definició	Estrat geològic	Color	Groc	Textura	Llimosa	Potència (m)	-
Consistència	Tova	Cronologia	Quaternari		Criteri de datació	Relativa per estratigrafia	
Descripció	Sediments llimosos compactats de color groguenc.						
Interpretació	Aportacions fluvials que conformen les terrasses a on es va construir el forn.						
Ref. fotogràfica	FCT18_011-041;FCT19_077-111						
Igual a				Cobreix a			
Adossat a				Reomple a			
En contacte amb				Se li adossa			
Tallat per				Cobert per			
				04,09,17			
Se li assenta							

UE	7	Sector	Àmbit	Sondeig
Definició	Estrat de reompliment	Color Marró	Textura Terrosa	Potència (m) 1
Consistència	Tova	Cronologia 25/04/1782	Criteri de datació Absoluta per paraments	
Descripció	Nivell format per terra de color marró amb alguna pedreta que rebleix la rasa constructiva UE 03, practicada al nivell de llims natural UE 05, per assentar el mur UE 03 i el passadís UE 10-11 que sustenta la volta UE 06.			
Interpretació	Reblert de la rasa constructiva de la part frontal del forn.			
Ref. fotogràfica	FCT18_011-041			
Igual a				
Adossat a	Cobreix a			
02,06,10,11	Reomple a			
En contacte amb	03			
Tallat per	Se li adossa			
09	Cobert per			
Se li assenta				

UE	8	Sector	Àmbit	Sondeig
Definició	Estrat d'enderroc	Color Marró	Textura Sorrenca	Potència (m) 2,5
Consistència	Solta	Cronologia Segle XIX	Criteri de datació Relativa per materials	
Descripció	Nivell format per sorra i pedres de mides diverses, amb una gran potència, abocat un cop havia col·lapsat la volta UE 6 del passadís i de la coberta de la cambra interna. Apareixen fragments de porcellana Pickman i blaves de Barcelona amb decoració de la cirereta.			
Interpretació	Caiguda i enderroc de les estructures superiors, que amortitza la cambra i el passadís.			
Ref. fotogràfica	FCT18_011-041;FCT19_043-078			
Igual a				
Adossat a	Cobreix a			
02,06,10,11,12,15,17	09,13,16,19,20			
En contacte amb	Reomple a			
Tallat per	Se li adossa			
04	Cobert per			
Se li assenta	01			

UE	16	Sector	Àmbit	Sondeig			
Definició	Estrat	Color	Groc	Textura	Sorrenca	Potència (m)	+0,20
Consistència	Solta	Cronologia	Abans segle XVIII	Criteri de datació	Relativa per estratigrafia		
Descripció	Nivell de llims amb capes de sorres i graves que es localitza a l'exterior del forn, per sota del nivell de circulació. Apareix sota els nivells d'enderroc directament.						
Interpretació	Sediments d'aportació fluvial de la terrassa inferior a on està construït el forn.						
Ref. fotogràfica	FCT18_049,150-164						
Igual a				Cobreix a			
Adossat a				Reomple a			
En contacte amb				Se li adossa			
Tallat per				Cobert per			
03				08			
Se li assenta							

UE	19	Sector	Àmbit	Sondeig			
Definició	Estrat d'enderroc	Color	Marró	Textura	Terrosa	Potència (m)	0,23
Consistència	Solta	Cronologia	Segle XIX-XX	Criteri de datació	Relativa per materials		
Descripció	Nivell de graves i terra cremada que apareix per sota de l'enderroc UE 09, amb presència de pedres però menor quantitat, cobrint el nivell UE 20. Presenta una depressió central.						
Interpretació	Nivell d'amortització del forn, possiblement quan encara es trobava el mur perimetral UE 18 en funcionament.						
Ref. fotogràfica	FCT19_114-146						
Igual a				Cobreix a			
Adossat a				20			
10,11,12				Reomple a			
En contacte amb				17,21			
Tallat per				Se li adossa			
Se li assenta				Cobert per			

UE	20	Sector	Àmbit	Sondeig			
Definició	Estrat d'abocament	Color	Marró fosc	Textura	Terrosa	Potència (m)	0,5
Consistència	Tova	Cronologia	Segona meitat segle XVIII-segle XIX	Criteri de datació	Relativa per estratigrafia		
Descripció	Estrat format per terra de color marró fosc, negrós i algunes pedres, amb zones més cendroses i argiloses o més presència de graves. Cobert per la UE 19, es localitza a la cambra i part del passadís.						
Interpretació	Nivell d'amortització del forn.						
Ref. fotogràfica	FCT19_147-157						
Igual a				Cobreix a			
				13,25			
Adossat a				Reomple a			
10,11,15				17,21			
En contacte amb				Se li adossa			
Tallat per				Cobert per			
Se li assenta							

UE	25	Sector	Àmbit	Sondeig			
Definició	Estrat d'abocament	Color	Marró fosc	Textura	Terrosa	Potència (m)	0,6
Consistència	Compacta	Cronologia	Segona meitat segle XVIII-segle XIX	Criteri de datació	Relativa per estratigrafia		
Descripció	Nivell de terra de color marró fosc a negrós amb molt contingut de matèria orgànica, que s'estén per tota la cambra del forn i part del passadís d'accés, cobert per l'estrat UE 20. Cobreix el nivell UE 26 i a la part posterior de la cambra també a la capa de calç que ressegueix la paret de la cambra, UE 27. Es deixa un marge de seguretat al costat oest sense excavar.						
Interpretació	Nivell d'abocament possiblement relacionat amb el seu darrer moment de funcionament o abandó, amb evidències de restes de combustió.						
Ref. fotogràfica	FCT20_004-020						
Igual a				Cobreix a			
				13,26,27			
Adossat a				Reomple a			
27				17			
En contacte amb				Se li adossa			
Tallat per				Cobert per			
				20			
Se li assenta							

UE	26	Sector	Àmbit	Sondeig			
Definició	Estrat d'abocament	Color	Marró	Textura	Terrosa	Potència (m)	+1,07
Consistència	Tova	Cronologia	Segona meitat segle XVIII-segle XIX	Criteri de datació	Relativa per estratigrafia		
Descripció	Nivell de terra de color marró amb taques negres que apareix sota la UE 25 a tota l'extensió de la rasa, ja per sota de la cota de circulació del passadís. No es va esgotar la seva potència per motius de seguretat. Va aportar material ceràmic. Com més avall més quantitat de pedres de grans mides hi havia.						
Interpretació	Nivell d'amortització de la part inferior de la cambra de combustió del forn. Podria tractar-se de les restes d'una càrrega de pedres que no es va arribar a sotmetre al foc.						
Ref. fotogràfica	FCT20_021-026						
Igual a				Cobreix a			
Adossat a				Reomple a			
	27						
En contacte amb				Se li adossa			
Tallat per				Cobert per			
				25			
Se li assenta							
UE	27	Sector	Àmbit	Sondeig			
Definició	Estrat	Color	Blanc	Textura	Argilosa	Potència (m)	+1m
Consistència	Compacta	Cronologia	Segona meitat segle XVIII-segle XIX	Criteri de datació	Relativa per estratigrafia		
Descripció	Capa de calç endurida que apareix recobrint la paret de la cambra de combustió a partir de la cota de circulació de la zona del passadís. Queda cobert pels nivells UE 25 i 26.						
Interpretació	Possibles restes de calç enganxades a la banquetta de la cambra, resultat de les combustions anteriors.						
Ref. fotogràfica	FCT20_027-043						
Igual a				Cobreix a			
Adossat a				Reomple a			
	17						
En contacte amb				Se li adossa			
				25,26			
Tallat per				Cobert per			
				25,26			
Se li assenta							

Fitxes d'estructures

UE 2 Sector Sondeig Àmbit MR
 Definició Mur Ampl/Long/Alç (m) 0,42 / 3,90 / 4,25 Orientació NE-SO
 Tipus de parament Tècnica constructiva Maçoneria
 Tipus de filades Irregulars Criteri de datació Absoluta per documentació
 Ref. fotogràfica FCT18_133-164 Cronologia 25/04/1782
 Descripció Mur bastit amb pedres de mides diverses lleugerament desbastades i còdols, tot lligat amb morter de calç de color blanc. S'assenta al rebaix constructiu UE 03. A la seva part inferior central, presenta una obertura en forma d'arc que es converteix en un passadís, essent solidari amb els brancals/parets del passadís UE 10 i 11 i amb la volta UE 06, que constitueix la part superior de l'arc de mig punt. Presenta una pedra amb la inscripció de 25 abril 1782, posteriorment rejuntada amb ciment, però que sembla estar en posició primària.

Interpretació Mur frontal de l'accés al forn.

Tipus de teula	Àrab ☐ Tegula ☐ Imbrex ☐
Materials	☐ Argila ☐ Ceràmica ☐ Graves ☐ Maó ☒ Morter ☒ Pedra ☐ Terra ☐ Teula ☐ Tova ☐ Rajoles ☐
Components del morter	☒ Calç ☐ Carbons ☐ Cendra ☐ Ceràmica ☐ Graves ☐ Terra ☐ Xamota ☐ Granulometria ☐ Fina (0-2 mm) ☒ Mitjana (2-5 mm) ☐ Grossa (+5mm)
Tipus de pedres	☐ Carreuons ☐ Carreus ☒ Còdols ☒ Desbastades ☐ S. treballar ☐ Lloses Dimensions ☒ Petita (0-10cm) ☒ Mitjana (10-30 cm) ☐ Gran (→30cm)
Tipus de maons	☐ Massissos ☐ Totxo Dimensions Gruix /Ampl./long. (cm) / /

Igual a
 Solidari amb 06,10,11
 Cobert per
 Tallat per 04
 Se li adossa 01,07,08
 Adossat a
 Reomplert per
 Reomple a
 Assentat a 03
 Se li assenta
 Tapia a
 Tapiat per

UE 6 Sector Sondeig Àmbit MR
 Definició Volta Ampl/Long/Alç (m) 2,67 / 2,20 / 0,30 Orientació NO-SE
 Tipus de parament Plec de llibre Tècnica constructiva Maçoneria
 Tipus de filades Irregulars Criteri de datació Absoluta per paraments
 Ref. fotogràfica FCT18_129-132 Cronologia 25/04/1782
 Descripció Volta a plec de llibre solidària amb el mur UE 03 i els brancals 10 i 11, adossant-se a l'arc UE 12. Formada per grans pedres i lloses de gres, lligades amb morter de calç de color blanc. Presenta un esfondrament central. Presenta una inclinació interna des de l'exterior a l'interior per facilitar el tiratge d'aire de la cambra del forn a l'exterior.

Interpretació Volta del passadís d'accés.

Tipus de teula	Àrab ☐	Tegula ☐	Imbrex ☐
Materials	☐ Argila	☐ Ceràmica	☐ Graves
	☐ Maó	☒ Morter	☒ Pedra
	☐ Terra	☐ Teula	☐ Tova
	☐ Rajoles	☐	☐
Components del morter	☒ Calç	☐ Carbons	☐ Cendra
	☐ Ceràmica	☐ Graves	☐ Terra
	☐ Xamota	☐	☐
	Granulometria	☐ Fina (0-2 mm)	☒ Mitjana (2-5 mm)
	☐ Grossa (+5mm)	☐	☐
Tipus de pedres	☐ Carreuons	☐ Carreus	☐ Còdols
	☐ Desbastades	☒ S. treballar	☐ Lloses
	Dimensions	☐ Petita (0-10cm)	☒ Mitjana (10-30 cm)
	☒ Gran (→30cm)	☐	☐
Tipus de maons	☐ Massissos	☐ Totxo	Dimensions Gruix /Ampl./long. (cm) / /

Igual a
 Solidari amb 03,10,11
 Cobert per 08
 Tallat per 09
 Se li adossa 07,08
 Adossat a 12
 Reomplert per
 Reomple a
 Assentat a 03,10,11
 Se li assenta
 Tapia a
 Tapiat per

UE 10 Sector Sondeig Àmbit MR
 Definició Mur Ampl/Long/Alç (m) 0,6 / 2,21 / 1,4-2 Orientació N-S
 Tipus de parament Tècnica constructiva Encofrat
 Tipus de filades Irregulars Criteri de datació
 Ref. fotogràfica FCT18_082-095 Cronologia 25/04/1782
 Descripció mode d'encofrat per la part posterior. És solidari amb el mur UE 02 i la volta UE 06, conformant el brancal oest de l'arcada exterior i la paret oest del passadís d'accés. Se li assenta l'arcada UE 12 i se li adossa el paviment UE 13.

Interpretació Brancal i paret est del passadís d'accés a la cambra del forn.

Tipus de teula	Àrab ☐	Tegula ☐	Imbrex ☐
Materials	☐ Argila	☐ Ceràmica	☐ Graves
	☐ Maó	☒ Morter	☒ Pedra
	☐ Terra	☐ Teula	☐ Tova
	☐ Rajoles	☐	☐
Components del morter	☒ Calç	☐ Carbons	☐ Cendra
	☐ Ceràmica	☐ Graves	☐ Terra
	☐ Xamota	☐	☐
	Granulometria	☐ Fina (0-2 mm)	☒ Mitjana (2-5 mm)
	☐ Grossa (+5mm)	☐	☐
Tipus de pedres	☐ Carreuons	☐ Carreus	☒ Còdols
	☒ Desbastades	☒ S. treballar	☐ Lloses
	Dimensions	☒ Petita (0-10cm)	☒ Mitjana (10-30 cm)
	☐ Gran (→30cm)	☐	☐
Tipus de maons	☐ Massissos	☐ Totxo	Dimensions Gruix /Ampl./long. (cm) / /

Igual a
 Solidari amb 02,06
 Cobert per
 Tallat per
 Se li adossa 08,13
 Adossat a
 Reomplert per
 Reomple a
 Assentat a 03
 Se li assenta 12
 Tapia a
 Tapiat per

UE 11 Sector Sondeig Àmbit MR
 Definició Mur Ampl/Long/Alç (m) 0,5 / 2,44 / 1,4-2 Orientació NO-SE
 Tipus de parament Tècnica constructiva Encofrat
 Tipus de filades Irregulars Criteri de datació Absoluta per paraments
 Ref. fotogràfica FCT18_096-122 Cronologia 25/04/1782
 Descripció Mur bastit amb pedres de mides diverses lleugerament desbastades i còdols, tot lligat amb morter de calç de color blanc. S'assenta al rebaix constructiu UE 03, que actua a mode d'encofrat per la part posterior. És solidari amb el mur UE 02 i la volta UE 06, conformant el brancal oest de l'arcada exterior i la paret oest del passadís d'accés. Se li assenta l'arcada UE 12 i se li adossa el paviment UE 13.

Interpretació Brancal i paret est del passadís d'accés a la cambra del forn.

Tipus de teula	Àrab ☐ Tegula ☐ Imbrex ☐
Materials	☐ Argila ☐ Ceràmica ☐ Graves ☐ Maó ☒ Morter ☒ Pedra ☐ Terra ☐ Teula ☐ Tova ☐ Rajoles ☐
Components del morter	☒ Calç ☐ Carbons ☐ Cendra ☐ Ceràmica ☐ Graves ☐ Terra ☐ Xamota ☐ Granulometria ☐ Fina (0-2 mm) ☒ Mitjana (2-5 mm) ☐ Grossa (+5mm)
Tipus de pedres	☐ Carreuons ☐ Carreus ☒ Còdols ☒ Desbastades ☒ S. treballar ☐ Lloses Dimensions ☒ Petita (0-10cm) ☒ Mitjana (10-30 cm) ☐ Gran (→30cm)
Tipus de maons	☐ Massissos ☐ Totxo Dimensions Gruix /Ampl./long. (cm) / /

Igual a
 Solidari amb 02,06
 Cobert per
 Tallat per
 Se li adossa 08,13
 Adossat a
 Reomplert per
 Reomple a
 Assentat a 03
 Se li assenta 12
 Tapia a
 Tapiat per

UE 12 Sector Sondeig Àmbit MR
 Definició Arc Ampl/Long/Alç (m) 0,45 / 2,48 / 0,4 Orientació NE-SO
 Tipus de parament Plec de llibre Tècnica constructiva Encofrat
 Tipus de filades Regulars Criteri de datació Absoluta per paraments
 Ref. fotogràfica FCT18_082-122 Cronologia 25/04/1782

Descripció Arc de mig punt format per lloses disposades a plec de llibre, lligades amb morter de calç de color blanc, que s'assenta sobre els murs UE 10 i 11, adossant-se a l'arc UE 15. Es conserven els seus arrencaments, sobretot el del costat oest. Els murs en aquest presenten una menor alçada per assentar l'arc. Va quedar afectat per l'esfondrament de la volta del passadís, la qual sembla que se li adossava, tot i que per la part superior podrien haver estat elements solidaris.

Interpretació Arc de la porta d'entrada a la cambra per la part del passadís.

Tipus de teula	Àrab ☐ Tegula ☐ Imbrex ☐
Materials	☐ Argila ☐ Ceràmica ☐ Graves ☐ Maó ☒ Morter ☒ Pedra ☐ Terra ☐ Teula ☐ Tova ☐ Rajoles ☐
Components del morter	☒ Calç ☐ Carbons ☐ Cendra ☐ Ceràmica ☐ Graves ☐ Terra ☐ Xamota ☐ Granulometria ☐ Fina (0-2 mm) ☒ Mitjana (2-5 mm) ☐ Grossa (+5mm)
Tipus de pedres	☐ Carreuons ☐ Carreus ☐ Còdols ☐ Desbastades ☐ S. treballar ☒ Lloses Dimensions ☐ Petita (0-10cm) ☒ Mitjana (10-30 cm) ☐ Gran (→30cm)
Tipus de maons	☐ Massissos ☐ Totxo Dimensions Gruix /Ampl./long. (cm) / /

Igual a
 Solidari amb 06?
 Cobert per
 Tallat per 09
 Se li adossa 06,08
 Adossat a 15
 Reomplert per
 Reomple a
 Assentat a 03,10,11
 Se li assenta
 Tapia a
 Tapiat per

UE 15 Sector Sondeig Àmbit MR
 Definició Arc Ampl/Long/Alç (m) 0,56 / 2,2 / 1,4 Orientació NE-SO
 Tipus de parament Tècnica constructiva Maçoneria
 Tipus de filades Regulars Criteri de datació Absoluta per paraments
 Ref. fotogràfica FCT18_082-122 Cronologia 25/04/1782
 Descripció Arc del que es conserven els dos brancals obrats amb maó, folrant la perforació UE 03 que comunica amb la cambra del forn. La part superior de l'arc podria haver estat directament l'argila retallada, ja que no es va trobar restes caigudes. Es bastit amb maons massissos lligats amb morter de calç, tot adossant-se al rebaix UE 03. Se li adossa l'arc UE 12.

Interpretació

Tipus de teula	Àrab ☐ Tegula ☐ Imbrex ☐
Materials	☐ Argila ☐ Ceràmica ☐ Graves ☒ Maó ☒ Morter ☐ Pedra ☐ Terra ☐ Teula ☐ Tova ☐ Rajoles ☐
Components del morter	☐ Calç ☐ Carbons ☐ Cendra ☐ Ceràmica ☐ Graves ☐ Terra ☐ Xamota ☐ Granulometria ☐ Fina (0-2 mm) ☐ Mitjana (2-5 mm) ☐ Grossa (+5mm)
Tipus de pedres	☐ Carreuons ☐ Carreus ☐ Còdols ☐ Desbastades ☐ S. treballar ☐ Lloses Dimensions ☐ Petita (0-10cm) ☐ Mitjana (10-30 cm) ☐ Gran (→30cm)
Tipus de maons	☒ Massissos ☐ Totxo Dimensions Gruix /Ampl./long. (cm) 5 / 15 / 29

Igual a
 Solidari amb
 Cobert per
 Tallat per 09
 Se li adossa 08,12,13,19,20
 Adossat a 03
 Reomplert per
 Reomple a
 Assentat a 03
 Se li assenta
 Tapia a
 Tapiat per

UE	18	Sector	Sondeig	Àmbit	MR
Definició	Mur	Ampl/Long/Alç (m)	0,32 / 1,52 / 0,30	Orientació	-
Tipus de parament	Tècnica constructiva Encofrat				
Tipus de filades	No segueix filades Criteri de datació Absoluta per paraments				
Ref. fotogràfica	FCT19_112-113 Cronologia 25/04/1782				
Descripció	Dues clapes de pedres de mida petita lligades amb morter de calç de color blanc, conservades a l'encaix superior de la cambra del forn, fortament arrasades.				
Interpretació	Possibles restes de l'estructura superior del forn.				
Tipus de teula	Àrab ☐ Tegula ☐ Imbrex ☐				
Materials	☐ Argila ☐ Ceràmica ☐ Graves ☐ Maó ☒ Morter ☒ Pedra ☐ Terra ☐ Teula ☐ Tova ☐ Rajoles ☐				
Components del morter	☒ Calç ☐ Carbons ☐ Cendra ☐ Ceràmica ☐ Graves ☐ Terra ☐ Xamota ☐ Granulometria ☐ Fina (0-2 mm) ☒ Mitjana (2-5 mm) ☐ Grossa (+5mm)				
Tipus de pedres	☐ Carreuons ☐ Carreus ☐ Còdols ☐ Desbastades ☒ S. treballar ☐ Lloses Dimensions ☒ Petita (0-10cm) ☐ Mitjana (10-30 cm) ☐ Gran (→30cm)				
Tipus de maons	☐ Massissos ☐ Totxo Dimensions Gruix /Ampl./long. (cm) / /				
Igual a					
Solidari amb					
Cobert per					
Tallat per	4				
Se li adossa					
Adossat a					
Reomplert per					
Reomple a					
Assentat a	17				
Se li assenta					
Tapia a					
Tapiat per					

Fitxes de paviments

UE	13 Sector	Àmbit	Sondeig
Definició	Nivell de circulació	T. constructiva	De terra piconada
Components		Cronologia	Segle XVIII
		Criteri datació	Relativa per estratigrafia
Gruix /Ampl./Long.(m)	0,05 / ,95-3, / 3	Ref. fotogràfica	FCT18_123-128; FCT20_021-026
Descripció	Nivell format per llims compactats amb moltes restes de calç, que s'adossen a la base dels arcs UE 12 i 15 i dels murs UE 02, 10 i 11, conformant el paviment del passadís d'accés al forn. En el punt de connexió amb la cambra es troba parcialment perdut, podent-se observar la fonamentació de l'arc UE 15.		
Interpretació	Nivell de circulació format durant la utilització del forn.		
Igual a		Contemporani a	
Adossat a		Reomple a	
	02,10,11,12,15,16		
Assentat a		Se li adossa	
	03		
Tallat per		Cobert per	
		08,20,25	
Se li assenta		Solidari amb	
		Tapia a	

Fitxes de negatius i interestrats

UE	3	Sector	Àmbit	Sondeig
Definició	Negatiu de construcció	F.Planta -	F. secció -	Profunditat (m) 2
Orientació	-	Cronologia 25/04/1782	Criteri de datació	Absoluta per paraments
Descripció	Rasa practicada als nivells fluvials de les terrasses del torrent de Malhivern per assentar les estructures de l'entrada i el passadís d'accés al forn. Reblerta per l'estrat UE 07.			
Interpretació	Rebaix constructiu de les estructures obrades del forn.			
Ref. fotogràfica	FCT18_011-041			
Igual a	Reomplert per			
Talla a	Se li adossa			
05,16,17				
Contemporani a	Cobert per			
13				
Tallat per	Se li assenta			
04				
02,10,11,12,15				

UE	4	Sector	Àmbit	Sondeig
Definició	Negatiu d'arrassament	F.Planta -	F. secció -	Profunditat (m) -
Orientació	-	Cronologia Segle XX-XXI	Criteri de datació	Relativa per estratigrafia
Descripció	Arrasament que afecta a la part superior del forn, que queda cobert per l'estrat UE 01.			
Interpretació	Rebaixos relacionats amb la remodelació de l'espai pel seu enjardinament.			
Ref. fotogràfica	FCT18_011-041; FCT19_077-079			
Igual a	Reomplert per			
Talla a	Se li adossa			
02,03,05,08,09,17,18				
Contemporani a	Cobert per			
01				
Tallat per	Se li assenta			

UE	9	Sector	Àmbit	Sondeig
Definició	Negatiu d'arrassament	F.Planta -	F. secció -	Profunditat (m) -
Orientació	-	Cronologia Segle XIX-XX	Criteri de datació	Relativa per estratigrafia
Descripció	Negatiu resultant de l'enfonsament de la volta del passadís d'accés al forn, un cop havia deixat de funcionar. Un cop s'ha produït l'enfonsament es reomplí l'espai amb l'enderroc UE 09.			
Interpretació	Esfondrament de la volta del passadís d'accés.			
Ref. fotogràfica	FCT18_129-132			
Igual a	Reomplert per			
Talla a	Se li adossa			
06,12				
Contemporani a	Cobert per			
08				
Tallat per	Se li assenta			

UE	17	Sector	Àmbit	Sondeig
Definició	Negatiu de construcció	F.Planta Circular	F. secció Cilíndrica	Profunditat (m) +4,80
Orientació	-	Cronologia 25/04/1782	Criteri de datació	Absoluta per paraments
Descripció	Rebaix de planta circular practicat a la terrassa superior de la riba del torrent de Malhivern, de 3,7m de diàmetre i com a mínim 4,80m de fondària (possiblement entorn a 5,30m). A la meitat de la seva alçada, pel costat del riu, s'hi obrí un túnel d'accés (UE 03). Per motius de seguretat no s'ha pogut arribar al seu fons. A la part inferior les parets conserven una capa de calç enganxada, possiblement a tot el perímetre.			
Interpretació	Cambra de combustió del forn de calç.			
Ref. fotogràfica	FCT19_043-162			
Igual a			Reomplert per	
Talla a			Se li adossa	
05			Se li assenta	
Contemporani a			Cobert per	
Tallat per			Se li assenta	
03,04,21				
UE	21	Sector	Àmbit	Sondeig
Definició	Negatiu d'arrassament	F.Planta -	F. secció -	Profunditat (m) -
Orientació	-	Cronologia Segle XVIII-XIX	Criteri de datació	Relativa per estratigrafia
Descripció	Esvoranc detectat afectant a la part rubefactada de la paret interior de la cambra del forn, al seu costat oest, possiblement ocasionat per un antic escorrentiu o per la feblesa del sediment a on està construït. Queda reblert amb les amortitzacions de l'estructura.			
Interpretació	Caiguda parcial de la paret de la cambra, possiblement motivant el seu abandonament.			
Ref. fotogràfica	FCT19_158-162			
Igual a			Reomplert per	
Talla a			Se li adossa	
05,17			Se li assenta	
Contemporani a			Cobert per	
Tallat per			Se li assenta	

Annex 2 Inventaris

Inventari de material arqueològic

El siglat del material s'ha efectuat d'acord amb el següent criteri:

	Sigles del jaciment: FCT (Forn de Can Terrers)
	Any en que s'ha realitzat la intervenció arqueològica: 18 (2018)- 19 (2019)- 20 (2020)
	Els següents díigits corresponents a la unitat estratigràfica: 00, 01, 02 , etc...
	Numero de referència de les peces dibuixades: s'inicia sempre a cada estrat a 1 .

L'inventari del material arqueològic s'ha fet seguint les següents directrius:

A l'encapçalament de la fitxa s'indica el número d'UE i l'any de la intervenció.

En les següents 8 columnes es detallen les dades de cada una de les peces.

<u>Nº Peça</u>	Indica el número d'inventari de cada peça que presenti alguna particularitat (formes, importacions, decoracions, objectes de metall, objectes singulars, etc...). A cada estrat comença per 1.
<u>Dibuix</u>	Ens indica si la peça està dibuixada.
<u>Categoria:</u>	Ens indica la classe i el tipus de la peça.
<u>Nº de fragments:</u>	Número de fragments inventariats de cada classe o tipus.
<u>Tipus d'element:</u>	Tipologia d'element classificat (vores, nanses, bases...).
<u>Decoració/acabat:</u>	Breu descripció de les decoracions o els acabats de les peces, tant extern com intern.
<u>Cronologia:</u>	Datació aproximada de la peça.
<u>Forma:</u>	Tipologia de la peça.
<u>Observacions:</u>	Informació complementària de la peça.

UE 08

Nº Peça	Dibuix	Categoria	Nº frag.	Tipus d'element	Decoració	Cronologia	Forma	Observacions
	☐	Pisa blava catalana d'influència francesa	1	Informe		s.XVIII final-s.XIX meitat	Informe	Cirereta
	☐	Pisa fina indeterminada	1	Bases		s.XVIII 2a meitat-s.XIX	Plat	
	☐	Pisa fina indeterminada	1	Vores		s.XVIII 2a meitat-s.XIX	Plat	
	☐	Porcellana Pickman indeterminada	1	Informe		s.XIX meitat	S/C	
	☐	Element de ferro	1					Possible passador
	☐	Element de ferro	1				Clau	
	☐	Dolia de producció local	1	Vores		s.I d.C. 2a meitat	Informe	Possible GAROUPE A
	☐	Comuna oxidada contemporànea	9	Vores		s.XVIII 2a meitat-s.XIX	Plat	Comuna popular
	☐	Comuna oxidada contemporànea	1	Vores		s.XVIII 2a meitat-s.XIX	Gerra	Comuna popular
	☐	Comuna oxidada contemporànea	1	Bases		s.XVIII 2a meitat-s.XIX	Plat	A trepa
	☐	Comuna oxidada contemporànea	1	Arrenc . Nanses		s.XVIII 2a meitat-s.XIX	S/C	Comuna popular
	☐	Comuna oxidada contemporànea	4	Informe		s.XVIII 2a meitat-s.XIX	S/C	Comuna popular

UE 19

Nº Peça	Dibuix	Categoria	Nº frag.	Tipus d'element	Decoració	Cronologia	Forma	Observacions
	☐	Comuna vidrada verda contemporànea	1	Perfil complert			Bací	
	☐	Comuna vidrada "de dol" contemporànea	1	Perfil complert		s.XIX-s.XX	Plat	
	☐	Element de ferro	1	Informe			S/C	
	☐	Element de bronze	2	Perfil complert			Picarol	
	☐	Comuna oxidada contemporànea	1	Informe	Pentinat		Gerra	

UE 25

Nº Peça	Dibuix	Categoria	Nº frag.	Tipus d'element	Decoració	Cronologia	Forma	Observacions
	☐	Comuna vidrada marró moderna	1	Bases			Gibrell	
	☐	Comuna vidrada marró moderna	2	Vores			Plat	
	☐	Comuna vidrada marró moderna	1	Informe			Escorredora	
	☐	Mostra de sediment	3					3 sacs

UE 26

Nº Peça	Dibuix	Categoria	Nº frag.	Tipus d'element	Decoració	Cronologia	Forma	Observacions
	☐	Comuna vidrada marró moderna	3	Vores			Plat	
	☐	Comuna vidrada marró moderna	7	Informe			S/C	
	☐	Comuna vidrada marró moderna	2	Informe			Gibrell	
	☐	Comuna vidrada marró moderna	3	Vores			Cassola	
	☐	Comuna vidrada marró moderna	1	Nanses			Olla	
	☐	Comuna vidrada marró moderna	2	Vores			Olla	
	☐	Comuna vidrada marró moderna	1	Perfil complert	Indeterminada		Escudella	Comuna vidrada popular.
	☐	Comuna vidrada tipus "can Falló"	3	Vores		s.XVIII 2a meitat-s.XIX	Plat	
	☐	Pisa blava catalana d'influència del barroc	1	Bases	Floral	s.XVII	Plat	

Annex 3

Documentació fotogràfica

Índex de fotografies

Foto 1. Vista de l'estat inicial de la zona d'intervenció, sobresortint el mur UE 02 de l'anivellació de la zona UE 01. Any 2018.

Foto 2. Vista del final del sondeig interior, amb la volta UE 06 esfondrada. Any 2018.

Foto 3. Vista general del mur UE 02 amb la inscripció sobre l'arcada, a nivell del paviment UE 13 i els murs del passadís UE 10 i 12. Any 2018.

Foto 4. Vista general del passadís a nivell del paviment UE 13. Esquerra mur UE 10, dreta mur UE 11, al fons restes de l'arcada de pedra de la boca del forn UE 12. Any 2018.

Foto 5. Vista de les restes de l'arc UE 12 de la boca del forn. Any 2018.

Foto 6. Detall del costat oest de la boca del forn amb el muntant UE 15 i les restes de l'arc UE 12. Any 2018.

Foto 7. Detall del costat est de la boca del forn amb el muntant UE 15 i les restes de l'arc UE 12. Any 2018.

Foto 8. Detall del paviment UE 13 a la zona de la boca del forn, s'observa parcialment la fonamentació de la porta UE 15. Any 2020.

Foto 9. Vista de la UE 08 a l'inici de l'excavació de la cambra del forn, a l'esquerra es pot observar les restes de la UE 18. Any 2019.

Foto 10. Detall de les restes de l'estructura UE 18. Any 2019.

Foto 11. Vista general de la cambra del forn (UE 17), al nivell de la UE 19. A la dreta la boca del forn. Any 2019.

Foto 12. Vista general de la cambra del forn (UE 17), al nivell de la UE 20. A la dreta la boca del forn. Any 2019.

Foto 13. Vista general de la cambra del forn (UE 17), al nivell de la UE 20. Al fons la part interior de la boca del forn i a la dreta l'esvoranc UE 21, reblert per les UE 19 i 20, no extreteres. Any 2019.

Foto 14. Vista general des de la boca del forn de la UE 25. Any 2020.

Foto 15. Detall del procés d'excavació de la UE 25, amb la vista del fragment de paret que havia cedit després de la campanya de 2019, iniciant la rasa-sondeig. Any 2020.

Foto 16. Vista de la UE 26 des de la boca del forn, dins la rasa-sondeig. Al fons, la UE 27. Any 2020.

Foto 17. Vista de la UE 26 en aturar els treballs d'excavació, des de la boca del forn, dins la rasa-sondeig. Al fons, la UE 27. Any 2020.

Foto 18. Detall de la banquetta UE 27 al costat nord de la cambra en aturar l'excavació. Any 2020.

Foto 19. Detall de la banquetta UE 27 al costat sud de la cambra en aturar l'excavació. Any 2020.

Foto 20. Cobriment de la rasa-sondeig amb geotèxtil en finalitzar els treballs d'excavació. Any 2020.

Inventari fotogràfic del disc annex

1. FCT-18
 - 1.1. Estat inicial (FCT-18_001-010)
 - 1.2. Sondeig interior (FCT-18_011-041)
 - 1.3. Cala exterior (FCT-18_042-049)
 - 1.4. Buidat passadís (FCT-18_050-052)
 - 1.5. Passadís accés
 - 1.5.1. Vista general (FCT-18_053-081)
 - 1.5.2. UE10-12-15 (FCT-18_082-095)
 - 1.5.3. UE11-12-15 (FCT-18_096-122)
 - 1.5.4. UE 13 (FCT-18_123-128)
 - 1.5.5. UE 06 (FCT-18_129-132)
 - 1.5.6. UE 02
 - 1.5.6.1. UE 02 inici (FCT-18_133-149)
 - 1.5.6.2. UE 02 total (FCT-18_150-164)
 - 1.6. Tancat provisional (FCT-18_165-175)
2. FCT-19
 - 2.1. Desenrunat passadís (FCT-19_001-033)
 - 2.2. Estabilització passadís (FCT-19_034-036)
 - 2.3. Excavació cambra
 - 2.3.1. UE 01(FCT-19_037-042)
 - 2.3.2. UE 08 (FCT-19_043-078)
 - 2.3.3. UE 17
 - 2.3.3.1. Inici porta (FCT-19_077-079)
 - 2.3.3.2. Final campanya (FCT-19_080-111)
 - 2.3.4. UE 18 (FCT-19_112-113)
 - 2.3.5. UE 19 (FCT-19_114-146)
 - 2.3.6. UE 20 (FCT-19_147-157)
 - 2.3.7. UE 21 (FCT-19_158-162)
 - 2.4. Final campanya 2019 (FCT-19_163-185)
3. FCT-20
 - 3.1. Coberta provisional (FCT-20_001-003)
 - 3.2. UE 25 (FCT-20_004-020)
 - 3.3. UE 26 (FCT-20_021-026)

- 3.4. UE 27 (FCT-20_027-043)
- 3.5. Final excavació (FCT-20_044-063)
- 3.6. Rasa geotèxtil (FCT-20_064-069)

Foto 1. Vista de l'estat inicial de la zona d'intervenció, sobresortint el mur UE 02 de l'anivellació de la zona UE 01. Any 2018.

Foto 2. Vista del final del sondeig interior, amb la volta UE 06 esfondrada. Any 2018.

Foto 3. Vista general del mur UE 02 amb la inscripció sobre l'arcada, a nivell del paviment UE 13 i els murs del passadís UE 10 i 12. Any 2018.

Foto 4. Vista general del passadís a nivell del paviment UE 13. Esquerra mur UE 10, dreta mur UE 11, al fons restes de l'arcada de pedra de la boca del forn UE 12. Any 2018.

Foto 5. Vista de les restes de l'arc UE 12 de la boca del forn. Any 2018.

Foto 6. Detall del costat oest de la boca del forn amb el muntant UE 15 i les restes de l'arc UE 12. Any 2018.

Foto 7. Detall del costat est de la boca del forn amb el muntant UE 15 i les restes de l'arc UE 12. Any 2018.

Foto 8. Detall del paviment UE 13 a la zona de la boca del forn, s'observa parcialment la fonamentació de la porta UE 15. Any 2020.

Foto 9. Vista de la UE 08 a l'inici de l'excavació de la cambra del forn, a l'esquerra es pot observar les restes de la UE 18. Any 2019.

Foto 10. Detall de les restes de l'estructura UE 18. Any 2019.

Foto 11. Vista general de la cambra del forn (UE 17), al nivell de la UE 19. A la dreta la boca del forn. Any 2019.

Foto 12. Vista general de la cambra del forn (UE 17), al nivell de la UE 20. A la dreta la boca del forn. Any 2019.

Foto 13. Vista general de la cambra del forn (UE 17), al nivell de la UE 20. Al fons la part interior de la boca del forn i a la dreta l'esvoranc UE 21, reblert per les UE 19 i 20, no extretes. Any 2019.

Foto 14. Vista general des de la boca del forn de la UE 25. Any 2020.

Foto 15. *Detall del procés d'excavació de la UE 25, amb la vista del fragment de paret que havia cedit després de la campanya de 2019, iniciant la rasa-sondeig. Any 2020.*

Foto 16. *Vista de la UE 26 des de la boca del forn, dins la rasa-sondeig. Al fons, la UE 27. Any 2020.*

Foto 17. Vista de la UE 26 en aturar els treballs d'excavació, des de la boca del forn, dins la rasa-sondeig. Al fons, la UE 27. Any 2020.

Foto 18. Detall de la banqueteta UE 27 al costat nord de la cambra en aturar l'excavació. Any 2020.

Foto 19. Detall de la banqueta UE 27 al costat sud de la cambra en aturar l'excavació. Any 2020.

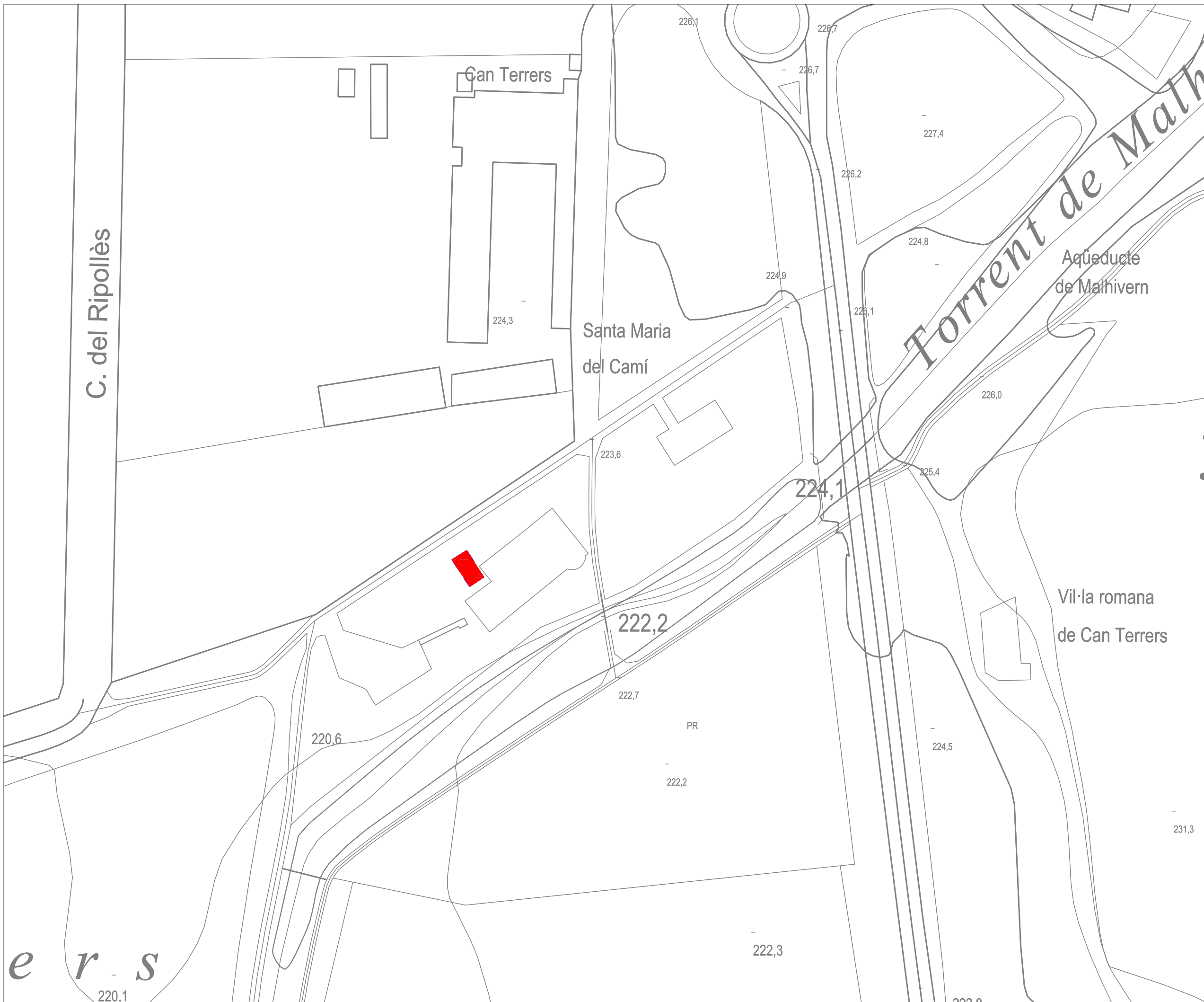
Foto 20. Cobriment de la rasa-sondeig amb geotèxtil en finalitzar els treballs d'excavació. Any 2020.

Annex 4

Planimetries

Índex de plànols

1. Plànol de localització. E: 1/1000. A3
2. Plànol general acumulatiu de la intervenció. E: 1/40. A3
3. Planta de les estructures de la façana, la volta del passadís d'accés al forn i la cambra de combustió. E: 1/20. A3
4. Planta de les estructures del passadís d'accés al forn i la cambra de combustió a la planta inferior, amb indicació del coronament del mur UE 2. E: 1/20. A3
5. Secció A-A'. E: 1/40. A3
6. Secció B-B'. E: 1/40. A3

ABANS
SERVEIS CULTURALS

UBICACIÓ

LLEGENDA

■ Localització

INTERVENCIÓ
Intervenció arqueològica al forn de Can Terrers (La Garriga, Vallès Oriental).

TÍTOL
Plànol de localització

DIRECCIÓ
Daniel Moly; Mireia Crespo; M. Piñeiro

PLANIMETRIA
Jordi Chorén Tosar

NUM. EXPEDIENT	SIGLA
470 K121 N-314 2018/1-22433	FCT
470 K121 N-314 2019/1-26218	
470 K121 N-314 2020/1-29434	

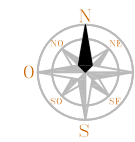
DATA
Agost de 2018; setembre de 2019;
juliol de 2020

BASE TOPOGRÀFICA
ICGC 1:5000 Sistema de referència ETRS89

ESCALA
1:1000

NÚM
1

CLIENT
Ajuntament de La Garriga

UBICACIÓ

LLEGENDA

- Calç
- Morter de calç
- Estructures en secció
- Paviments en secció
- Límit intervenció
- Nivells de sorres i graves
- Líms-argiles naturals

INTERVENCIÓ

Intervenció arqueològica al forn de Can Terrers (La Garriga, Vallès Oriental).

TÍTOL

Plànol general acumulatiu de la intervenció.

DIRECCIÓ

Daniel Moly; Mireia Crespo; M. Piñeiro

PLANIMETRIA

Jordi Chorén Tosar

NUM. EXPEDIENT

470 K121 N-314 2018/1-22433

470 K121 N-314 2019/1-26218

470 K121 N-314 2020/1-29434

SIGLA

FCT

DATA

Agost de 2018; setembre de 2019;
juliol de 2020

BASE TOPOGRÀFICA

ICGC 1:5000 Sistema de referència ETRS89

ESCALA

1:40

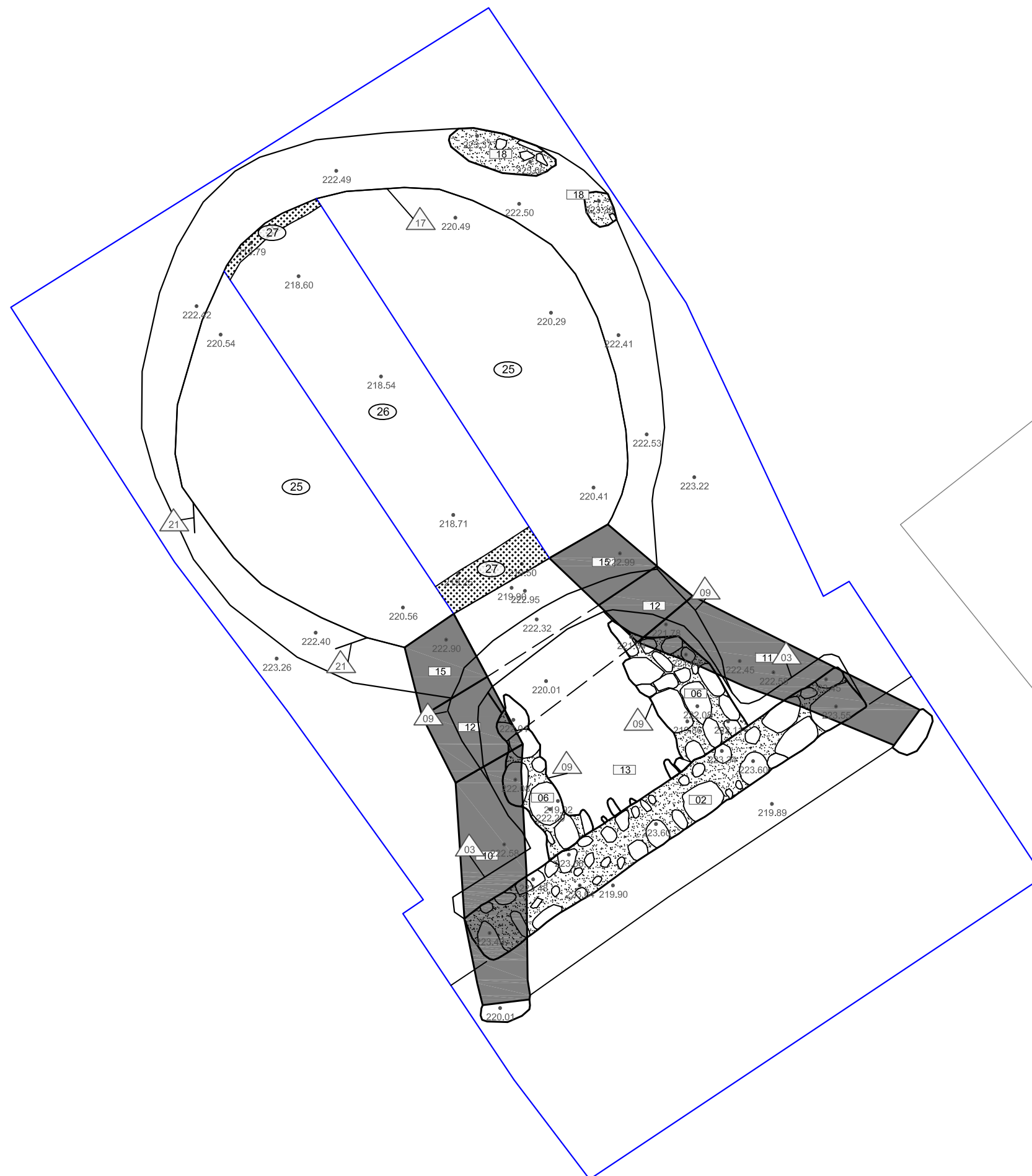

NÚM

2

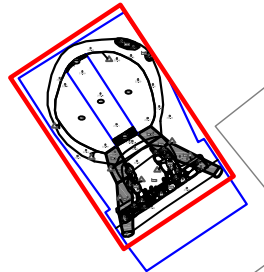
CLIENT

Ajuntament de La Garriga

UBICACIÓ

LLEGENDA

- Calç
- Morter de calç
- Estructures en secció
- Paviments en secció
- Límit intervenció
- Nivells de sorres i graves
- Líms-argiles naturals

INTERVENCIÓ

Intervenció arqueològica al forn de Can Terrers (La Garriga, Vallès Oriental).

TÍTOL

Planta de les estructures del passadís d'accés al forn i la cambra de combustió a la planta inferior, amb indicació del coronament del mur UE 2.

DIRECCIÓ

Daniel Moly; Mireia Crespo; M. Piñeiro

PLANIMETRIA

Jordi Chorén Tosar

NUM. EXPEDIENT

470 K121 N-314 2018/1-22433

470 K121 N-314 2019/1-26218

470 K121 N-314 2020/1-29434

SIGLA

FCT

DATA

Agost de 2018; setembre de 2019;
juliol de 2020

BASE TOPOGRÀFICA

ICGC 1:5000 Sistema de referència ETRS89

ESCALA

1:20

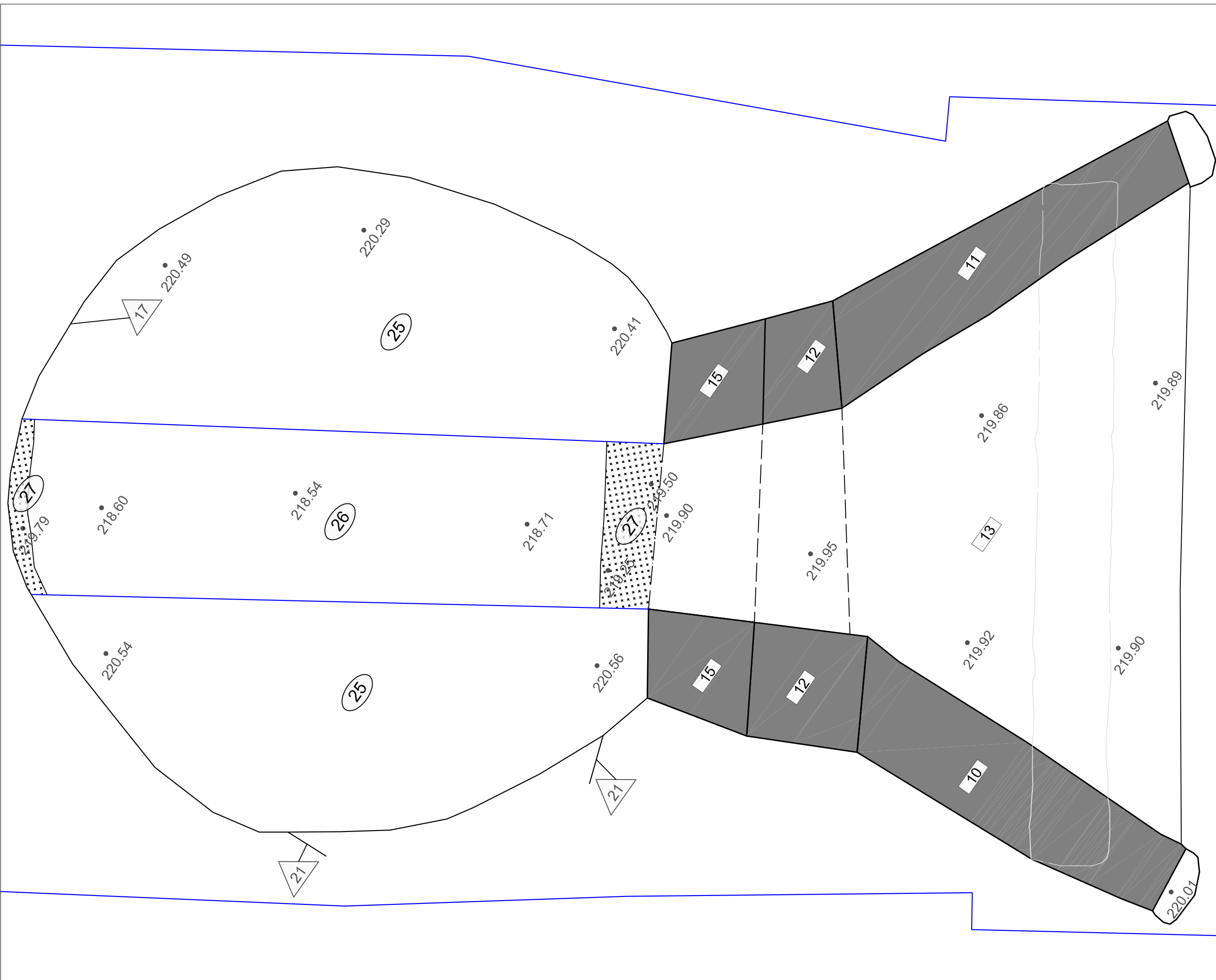

NÚM

4

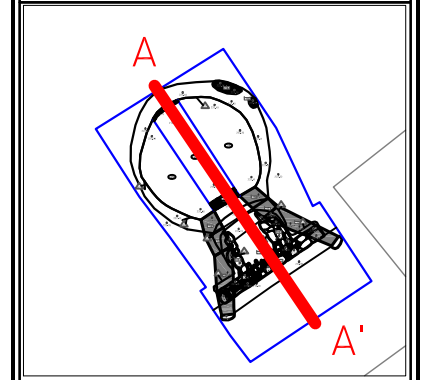
CLIENT

Ajuntament de La Garriga

UBICACIÓ

LLEGENDA

- Calç
- Cota fons segons forn Can Noguera
- Estructures en secció
- Paviments en secció
- Límit intervenció
- Nivells de sorres i graves
- Líms-argiles naturals

INTERVENCIÓ

Intervenció arqueològica al forn de Can Terrers (La Garriga, Vallès Oriental).

TÍTOL

Secció A-A'

DIRECCIÓ

Daniel Moly; Mireia Crespo; M. Piñeiro

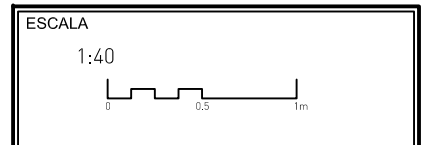
PLANIMETRIA

Jordi Chorén Tosar

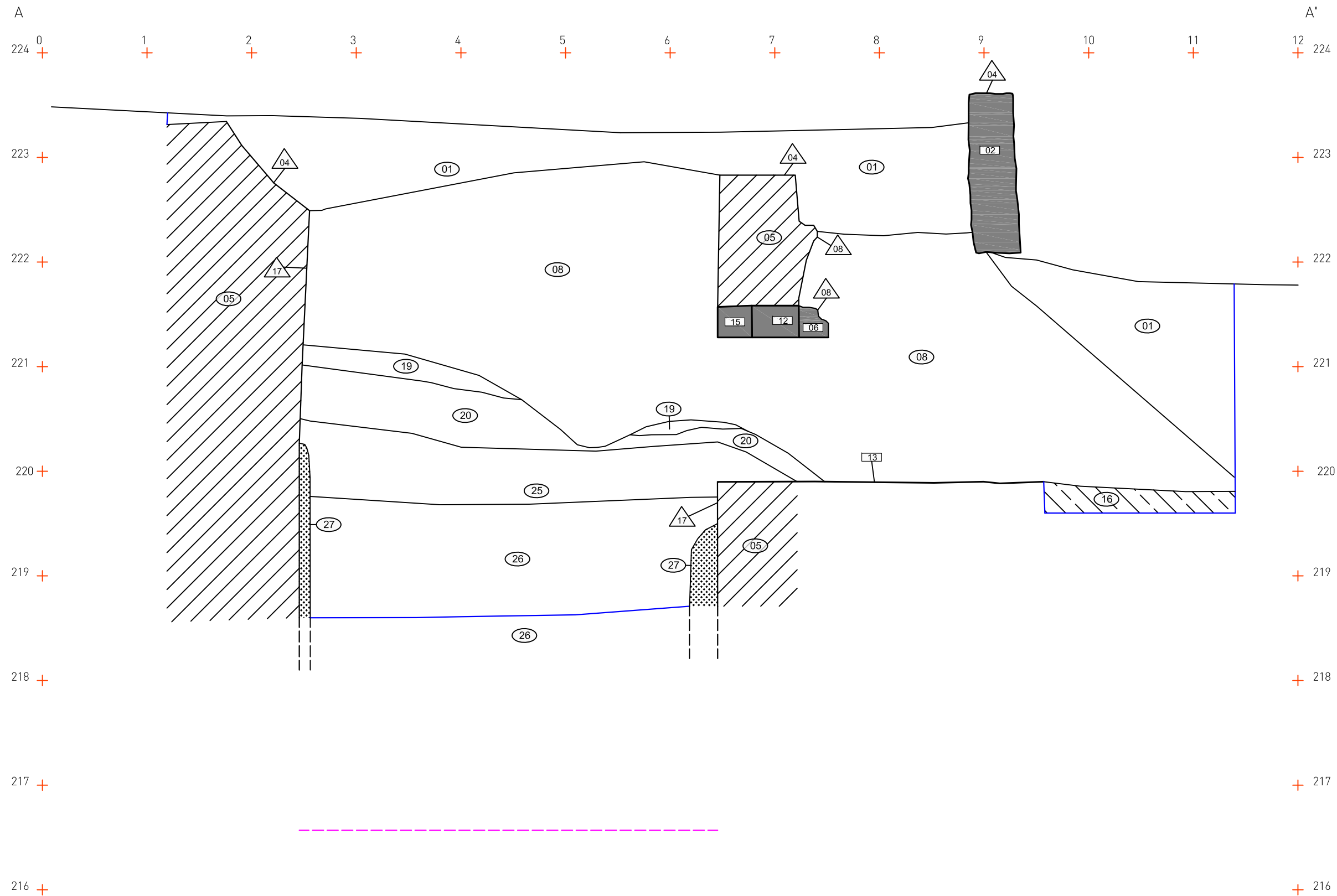
NUM. EXPEDIENT	SIGLA
470 K121 N-314 2018/1-22433	FCT
470 K121 N-314 2019/1-26218	
470 K121 N-314 2020/1-29434	

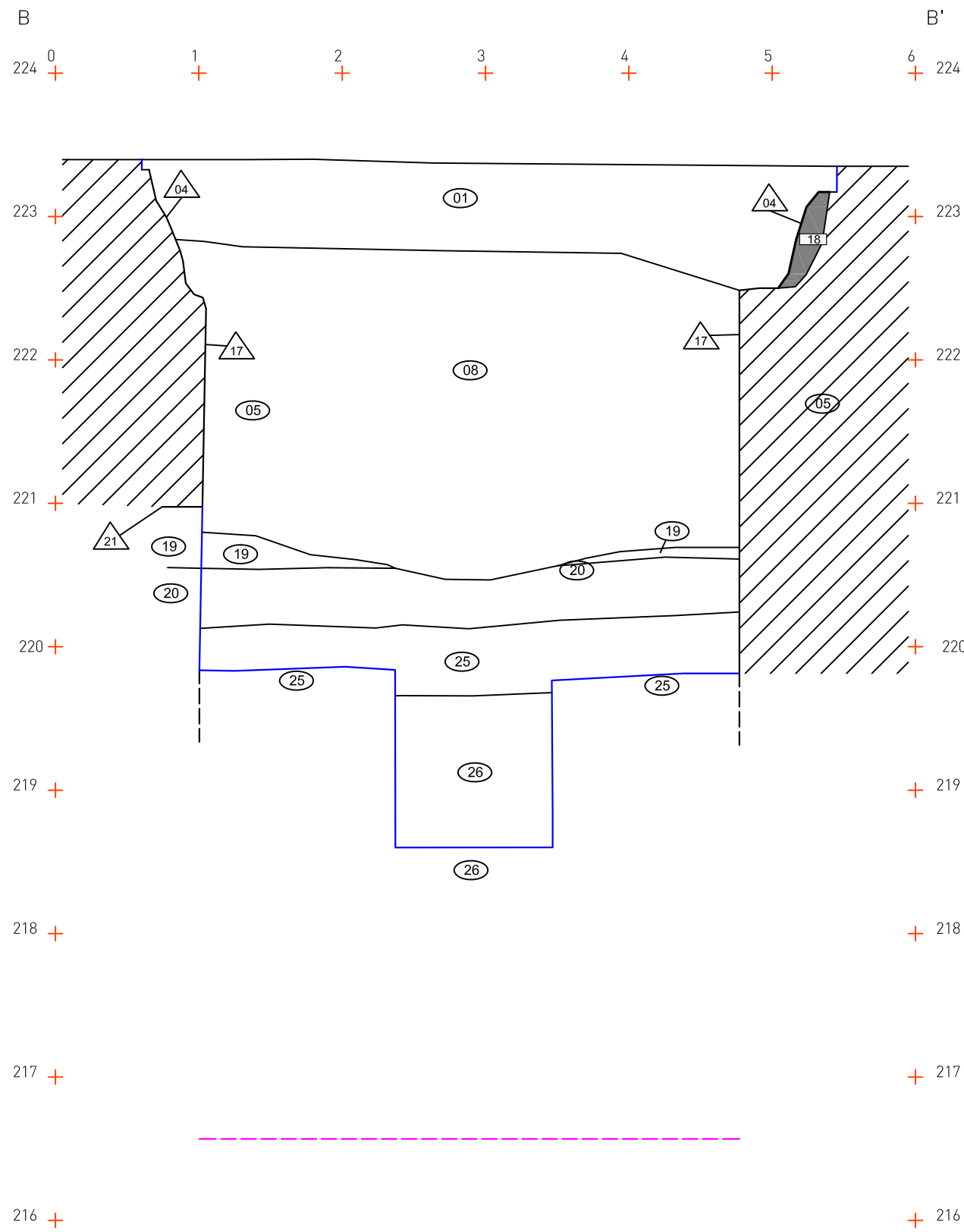
DATA
Agost de 2018; setembre de 2019;
juliol de 2020

BASE TOPOGRÀFICA
ICGC 1:5000 Sistema de referència ETRS89

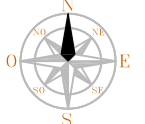
NÚM 5	CLIENT Ajuntament de La Garriga
-----------------	---

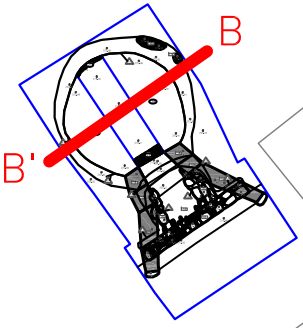

SERVEIS CULTURALS

UBICACIÓ

LLEGENDA

- Calç
- Cota fons segons forn Can Noguera
- Estructures en secció
- Paviments en secció
- Límit intervenció
- Nivells de sorres i graves
- Líms-argiles naturals

INTERVENCIÓ

Intervenció arqueològica al forn de Can Terrers (La Garriga, Vallès Oriental).

TÍTOL

Secció B-B'

DIRECCIÓ

Daniel Moly; Mireia Crespo; M. Piñeiro

PLANIMETRIA

Jordi Chorén Tosar

NUM. EXPEDIENT	SIGLA
470 K121 N-314 2018/1-22433	FCT
470 K121 N-314 2019/1-26218	
470 K121 N-314 2020/1-29434	

DATA

Agost de 2018; setembre de 2019;
juliol de 2020

BASE TOPOGRÀFICA

ICGC 1:5000 Sistema de referència ETRS89

ESCALA

1:40

NÚM

6

CLIENT

Ajuntament de La Garriga